27րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7304   4 ՄԱՅԻՍ 1910   ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ   17 Mai 1910 27 année N. 7303

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԵՇԽԱՆԼԵԱՆ
Գրութիւնք ետ չեն տրուիր
Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ. էջը
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آروه‌لك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Ձեռքէ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա։— 2.— Վերաբացման թուականէն (14 դեկ.) յետոյ գալիք բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 դրշ.— 3.— Իւր 800 ոսկի բերին ունեցած բաժանորդ. պահանջին 100էն 25 ը, այսինքն 200 ոսկի.— 4. Հարսնիքի ծանուցմանց ու մահազդի վրայ 20 ական դրշ — 5.— Թաղ. խորհուրդի, եկեղեցւոյ, պատարագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրէն 5 դրշ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԷՏՈՒԸՐՏ Է.Ի ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԸ

Շատ խօսուեցաւ Էտուըրտ Է. Թագաւորին գործերուն վրայ, որոնք իննամեայ թագաւորական կարճատեւ շրջանի մը բաղդատմամբ շատ բեղմնաւոր են արդարեւ։ Բայց ինծի կը թուի թէ պայծառ և յստակ կերպով չբացատրուեցաւ թէ ո՛րն է հանգուցեալ Թագաւորի գլխաւոր գործը, որ թէ իր երկրին և թէ ընդհանուր աշխարհի համար միանգամայն օգտակար եղաւ առ հասարակ։

Ամէնուն գիտցած մէկ իրողութիւնն է թէ իր բովանդակ ուշադրութիւնը նուիրեց աշխարհի խաղաղութեան, և առաւ խաղաղարար աշխարհի տիտղոսը, Թէպէտեւ իր օրով էր որ տեղի ունեցաւ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ ռուսաճարոնական պատերազմը որ իր տեւողութեան նայելով՝ նախընթաց բոլոր պատերազմներէն աւելի արիւնահեղ ու բազմածախս եղաւ։ Բայց եթէ կանխահոգ զգուշութեամբ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած ըլլային զանիկա սահմանափակելու երկու պատերազմիկներուն միջեւ, ու Ֆրանսա Ռուսիոյ օգնութեան հասնէր և Անգլիա՝ Ճարոնի, երեւակայեցէք թէ ի՛նչ ահաւոր համեմատութիւն պիտի առնէր անիկա, երբ մանաւանդ կարելի չէր որ Գերմանիա ու իր կրկին դաշնակիցները անտարբեր մնային և չմասնակցէին պատերազմին։ Ահա այն ատեն բառին բովանդակ նշանակութեամբը տիեզերական պատերազմը սկսած պիտի ըլլար, որ մարդ մահկանացու մը չկրնար ըսել թէ ե՛րբ, ի՛նչպէս և ի՛նչ անհաշուելի կորուստներով պիտի վերջանար։

Մարդկային ամէնէն ընդարձակ երեւակայութիւններէն դուրս ահեղ և զարհուրելի չափին հասնելիք այդ պատերազմը իրօք տիեզերական պիտի ըլլար ոչ թէ անունով, զի աշխարհի հինգ մասերը միանգամայն կռուի թատր պիտի դառնային, և արիւնը պիտի ներկէր ամէն տեղ առհասարակ Եւրոպայէն մինչեւ Ծայրագոյն Արեւելքը, Ամերիկայէն մինչեւ Ափրիկէ և Ովկիանիա, վասն զի բոլոր այս աշխարհներուն ինչպէս և անոնց ստորաբաժանումներուն մէջ կը գտնուին անգլիական, ֆրանսական և գերմանական կալուածներու գաղթային բնակիչներ և զօրքեր, որոնք իրարու վրայ պիտի փաթթուէին, մինչ Միացեալ Նահանգներն անգամ անտարբեր հանդիսատես մնալ չկրնալով՝ ի պատեհ ժամուն սուրը պատեանէն պիտի հանէին դնելու համար այն կողմի նժարը՝ որմէ աւելի շահ յուսային։

Արդ այս ամէնը տեղի չունեցաւ բարեբաղդաբար «աշխարհի խաղաղարար»ին՝ Էտուըրտ Է. Թագաւորի այն գլխաւոր գործին համար՝ որ փառաց պսակն է իրաւամբ իր բոլոր արարքներուն և որուն մասին էր որ վերը կ՚ըսէինք թէ պէտք եղածին չափ յստակ կերպով երեւան չհանուեցաւ ու՝ չշեշտուեցաւ։ Իր այդ գլուխ գործոցն է Ֆրանսայի հետ գոյացուցած համաձայնութիւնը կամ բարեկամութիւնը, առանց որու անտարակոյս աշխարհ պիտի տեսնէր մարդկային ցեղի գոյութենէն ի վեր նմանը չտեսնուած ահռելի պատերազմ մը որ միլիոնաւոր կեանքեր ու միլիոնաւոր գանձեր պիտի արժէր, անթիւ գիւղերու և քաղաքներու աւերէն ի զատ։

Իսկ գաղափար մը կազմելու համար թէ որչափ փափուկ այսինքն անմերձենալի խնդիր մըն էր Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացնելու պարագան, հարկ է գիտնալ թէ այդ երկու ազգերը ութուկէս դարու թշնամութեան մը անցեալը ունէին իրենց ետեւը, ընդմիջուած այնչափ դոյզն և հազուադէպ ընդհարումներով, որ յիշատակել անգամ չարժեր։ Մանաւանդ Ֆրանսացիները սոսկալի ատելութիւն և գրեթէ անհաշտ քէն ու ոխ կը զգային Անգլիացւոց դէմ, որ վերջին ֆրանքագերման (1870-71ի) պատերազմին մէջ լքած էին զիրենք, մինչ իրենք Ղրիմի պատերազմին ատենը լիուլի գործակցած էին Անգլիոյ քաղաքականութեանը, հարուածելով Ռուսերը և տկարացնելով, առանց որ և է իրական օգուտ մը և փոխարինութիւն մը ձեռք բերելու. մինչ ռուսական պետութեան տկարացումէն և յետս ընկրկումէն միայն Անգլիացիք շահ ունէին. զի անկարելի կ՚ըլլար անոր Միջերկրականի մօտենալ կամ Հնդկաստանի սպառնալ, ինչպէս և Անգլիոյ վաճառականութեան ու քաղաքականութեան առջեւը լայնարձակ բաց եղող Թուրքիոյ վրայ ազդեցութիւն մը ունենալ։ Հետեւաբար Ֆրանսացիները յայտնի թշնամութիւն նկատեցին իրենց դէմ ֆրանքագերման պատերազմին ատենը Բրիտանիոյ պահած չէզոքութիւնը։

Բայց այդ թարմ և չսպիացած վէրքէն ի զատ Ֆրանսա չէր մոռցած թէ իր անդրմանշեան դրացին էր որ երբ մէկ քառորդ դար եւրոպական դաշնակցութեան գլուխն անցած պատերազմ մղեց իրեն դէմ, յեղափոխութեան, հանրապետութեան առաջին և առաջին կայսրութեանը օրերուն, մինչեւ որ զրկեց զինքը անոնց ամէնուն վաստկած յաղթանակներէն ու փառքերէն։

Նոյնպէս չէր մոռնար թէ այդ միեւնոյն կերպով եւրոպական դաշնակցութիւն կազմեր ու պատերազմեր էր իրեն դէմ իր Լուի ԺԴ.ի մեծ Թագաւորին (1756-1763), Լուի ԺԵ. Թագաւորին յաղթած և յափշտակած էր անկէ՝ ի մէջ այլ անթիւ գաղթականութեանց՝ նաեւ Քանատայի լայնածաւալ գաղթավայրը։

Կը թողում ըսել աւելի հին ատենի երկարատեւ կռիւները և հարիւրամեայ պատերազմը որ այդ երկու ազգերը իրարու դէմ մղած էին 14րդ և 15րդ դարերուն մէջ մոլեգին կատաղութեամբ, որոնց մէջ ատեն եղած էր որ Ֆրանսա իր անկախութիւնը կորսնցնելու և անգլիական ստացուածք դառնալու վտանգներ անցուցած, և մազապուր ազատած էր։

Փոխադարձաբար Անգլիա ալ դառնութեամբ կը յիշէր թէ Ֆրանսա եղած էր պատճառը որ ինքը Մ. Նահանգաց նման ահագին աշխարհ մը ձեռքէ հանեց, մինչ երեւակայելու է՝ թէ ինչ հսկայ զօրութիւն և մեծութիւն կ՚ունենար Մեծն Բրիտանիա, եթէ աշխարհի մեծագոյն հանրապետութիւնը կազմող Մ. Նահանգաց երկիրը իրեն հետ կապուած մնացած ըլլար ցարդ։

Դարձեալ Անգլիա չէր մոռնար թէ Ֆրանսա մշտական քաղաքականութիւն ըրած էր շարունակ խոչընդոտներ հանել իրեն դէմ, և գնդասեղի հարուածներ տալ ի դէպս և յանդէպս, որով կը ստիպուէր ինքը սպառապ տեղ զիջումներ ընել Գերմանիոյ և ձգել որ անիկա բազմաթիւ գաղութներու տէր դառնայ, որոնք իրենց երկուքին բաժինը կ՚ըլլային, եթէ իրենց փոխադարձ հակառակութիւնը գոյութիւն չունենար, որմէ Գերմանիա կ՚օգտուէր անաշխատ։

Ահա այսքան և դեռ անթիւ ու անհամար պատճառներով խոր ատելութիւն մը կը տիրէր երկու ազգերուն միջեւ թէ պաշտօնական և թէ անպաշտօն շրջանակներուն մէջ, երբ Էտուըրտ Է. գահը բարձրացաւ։ Իր քաղաքական մեծագոյն ու առաջին իմաստութիւնը եղաւ ճանչնալ թէ ամէնէն առաջ եթէ ընելիք բան մը ունէր, Ֆրանսայի հետ համաձայնութիւն գոյացնելն էր։ Աւագ պարտականութիւն մը կարծեց իրեն այս բանը և յաջողեցաւ քիչ ատենի մէջ իրագործել զայն երկուստեք այնպիսի պատուաւոր քայլերով ու համաչափ մերձեցումով, որ ոչ զիջողը յայտնի եղաւ, ո՛չ զիջուցանողը։ Այդ կերպով առաջ եկաւ ահա սիրալիր Համաձայնութիւնը որ նախ ռուսաճարոն պայքարին ատեն տիեզերական պատերազմի մը առաջքն առաւ, յետոյ Եռեակ Համաձայնութեամբ լիուլի հակակշռեց Եռեակ Զինակցութիւնը, որով տիեզերական խաղաղութեան հիմը դրաւ, և իրաւամբ կոչուեցաւ խաղաղարար աշխարհի։

Ահա թէ ո՛րն է Էտուըրտ Է.ի գլխաւոր գործը։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅ ՄԸ

Ծանօթութիւն չունիմ իրեն հետ. եթէ ունենայի պիտի վարանէի այս տողերը գրելու, որովհետեւ, այն միակ բանը՝ որմէ ծայրայեղօրէն խորշած եմ միշտ գրական կեանքիս մէջ, ո և է մէկուն, ամենաթեթեւ կերպով մը իսկ, շողոքորթած կարծուելուս հաւանականութիւնն է։ Լեզուս կրնայ, տեսակցութեան մէջ, քաղաքավարութեան կանոններուն դէմ չմեղանչելու համար, հարկեցուցիչ ճկունութիւններու ենթարկուած ըլլալ ատեն ատեն։ Բայց գրիչս, այդ մասին ինծի համար նուիրական բարձրութեան մը վրայ դրած եմ և չեմ ուզեր որ երբեք վար իջած ըլլայ հոնկէ, ուրիշ պատրուակի տակ։ Ուզած եմ որ գրիչս, ընկերային մարդու արտաքին բոլոր կապերէն, բարեկամական, ազգասիրական և նոյն իսկ երախտագէտ զգացումներու ամէն տեսակ քաշքշուկներէն ազատ մնայ ու շարժի. այդ գիտակցութեան մէջ հսկայ զոհողութիւն մը զգած եմ միշտ ինքզինքիս համար։ Ուզած եմ որ ներքին անկաշկանդ ու անվերապահ համոզումներուս արձագանգը միայն ըլլայ ան։ Եւ երբ այսօր, շատ հազուադէպօրէն, այդ համեստ գրիչը անձի մը իրական արժանիքը պիտի գրուատէ, կարծեմ իրաւունք ունիմ ընթերցողներէս պահանջելու որ, մեր լրագրական շրջանակներու մէջ խիստ սովորական դարձած ու տափակ գովեստներուն կարգը չդասեն այդ գրուածքը։

Ըսի որ չեմ ճանչնար զինքը. չեմ տեսած երբեք այդ պատուական Հայը։ Բայց իր անունը իմացած եմ միշտ, անբաժանելիօրէն կցուած անշշուկ բայց գեղեցիկ գործի մը։ Եւ այդ բանը կամաց կամաց, տարիներու շրջանին մէջ, այնքան յեղյեղուած է ականջիս, որ այլեւս իր անունը համանիշ մըն է դարձած ինծի համար ազնիւ բարեգործութեան մը, համեստ ինքն իր մէջ գեղեցիկ gesteերու։

Անոնցմէ մէկ հատը, որ ոչ առաջինն է և ոչ ալ վերջինը, պատմեմ ձեզի։

Գիտէք որ Շիշլիի Հայ Տիկնանց Որբանոցին մէջ 50է աւելի ատանացի որբուհիներ կան։ Աշխարհի ամէնէն անձայն ու անշշուկ կերպովը անոնց ամէնուն գլխարկ ու կօշիկ կը հայթայթէ այդ պատուական Հայը, Զատկի առթիւ։ Դեռ խօսքը չեմ ըներ ձեզի զանազան ուտելիքներու, որովհետեւ միայն Զատկի ու Ծնունդի պէս առիթներու չսպասեր եղեր արդէն այդ կարգի հոգածութիւններու համար, ինչպէս հաւաստեցին ինծի խնամակալուհի տիկիններ։ Մի կարծէք որ հոս կը վերջանայ։ Ինքը, աղջիկը — ընտանիք կազմած յարգելի տիկին մը — և Թոռները, խմբովին տաք գուրգուրանքով մը շրջապատած են զոհերուն կողմէ ազգին աւանդ ձգուած այդ որբուհիները։ Մինչ անձամբ կը հետաքրքրուին որբանոցին պէտքերովը, կացութեամբը։ Վերջերս աթոռներու, սեղանի և գրելու առարկաներու պակասը զգացուած է և անմիջապէս հայթայթուած, միշտ իրեն յատուկ ազնիւ բարեացակամութեամբ մը՝ որուն ներքեւ պահել կ՚ուզէ կարծես բարեգործութեան արժանիքը, որպէս զի ոչ ոք նշմարէ զայն, ոչ ոք հետաքրքրուի անով։ Առողջապահական տեսակէտով, օգտակար կը համարուի որբանոցին պատերը կրաջուրով ճերմկցնել տալ. և առտու մը կանուխ, գործաւորներ կը ներկայանան այդ բարերարին կողմէ ղրկուած։

Իր Թոռն ու Թոռնուհին ալ արդէն իսկ կը ցուցադրեն իրենց մեծ հօր յատկութիւնները։ Առաջինը, հազիւ 8-10 տարեկան, երկար ատենէ ի վեր հեծելանիւ մը գնելու համար հաւաքած իր դրամը տրամադրելի կ՚ընէ բոլոր որբուհիներուն օգտակար նուէրներ առնելու համար, և այդ առթիւ ճշմարիտ հանդէս մը կը սարքուի որբանոցին մէջ։ Այս պզտիկ բարերարին քոյրը— արդէն տանտիկինի յատկութիւններով օժտուած օրիորդ մը — անձամբ կը պատրաստէ այդ օրուան համար զանազան անուշեղէններ և իր ձեռքովն իսկ կը հրամցնէ զանոնք որբուհիներուն։

Վայրկեան մը ինքզինքս այդ բաղդազուրկ, խեղճ էակներէ մէկուն տեղ դնելով, երեւակայեցի թէ, ի՛նչ սփոփարար պէտք է ըլլայ անանկ գեղանի ու շնորհալի օրիորդի մը քրոջական վերաբերումը իրենց հանդէպ, և թէ որքան շատ պիտի սպիանային անոնց վէրքերը, եթէ բոլոր պոլսահայ օրիորդները գիտնային իրենց աղուորութիւններուն հմայքը այս տեսակ հոգածութիւններու գործածել։

Հիմա, կ՚երեւակայեմ թէ, բոլոր ընթերցողներս, իբր հայ, իբր աւանդապահներ այդ նուիրական աւանդներուն —որբուհիներուն— պիտի պահանջեն որ յայտ-

---

„ԱՐԵՒԵԼՔ”Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ)

Գրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՅԼԱՄՏԵՐԱՑՆԵՐԸ

Գ.

ՍԻՍՏԵՄԻՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Աւելորդ է պատմել թէ խեղճ X...եան ընտանիքը ի՛նչ բուռն տրտմութեան մը մատնուած է, և թէ այս անսովոր և ցաւալի դէպքը ի՛նչ դէշ տպաւորութիւն մը առաջ բերած է տեղւոյս հայ գաղութին վրայ։

Մանրամասնութիւններ կը հաղորդեմ յաջորդիւ։ ***

Թերթին խմբագրութիւնը այս թղթակցութեան կցած էր հետեւեալ տողերը.

«Մեր ընթերցողները անշուշտ հասկըցան թէ ո՛վ է այս գողութեան հեղինակը. այն անձը որ ռուսահայ մանկավարժի մորթին տակ և Սրբզար Կոստանեան անունով Հ... գիւղին մէջ վարժարան մը հիմնեց կարծեցեալ նոր մեթոտի մը յիմարութիւնները գործադրելու համար, որոնց, անկեղծութիւնը պիտի ունենանք խոստովանելու, մենք ալ պահ մը հաւատ ընծայեցինք։ Կը ցաւինք որ Հ... գիւղը, որ նիւթական այնքան նախանձելի դրութիւն մը չունի, երկու տարի շարունակ խաչագողի մը շահագործութեանց առարկան եղած ըլլայ»։

Այն իրիկունը, որ շաբաթ իրիկուն մըն էր, շոգենաւէն ելլող Թաղեցիներուն շատերուն ձեռքէն Արեւմուտքի թիւ մը կը կախուէր, բացուած այն էջին վրայ ուր կը փայլէր բարիզեան թղթակցութիւնը։ Սըրճարաններու մէջ, մանկավարժին համակիրները, առաջին հանդիպումով, իրարու երես կը նայէին, իրարու նայուածք զըննելով, ուր սա այրող հարցումը կը կայծկլտար.

— Միթէ Կոստանեանը գո՛ղ, կարելի՞ բան է։

Բայց լուրին և իրողութեան պաշտօնեացուցիչ անհերքելութեանը առջեւ, բոլոր բարեացակամ վարանումները կը փլչէին, կը ջախջախուէին։ Իր էն կատաղի համակիրները յետին, յուսահատ կասկածներ կը փորձէին դեռ.

— Նայինք ա՞ն է, աշխարհքին վրայ ուրիշ Կոստանեան չկա՞յ։

— Ա՛ն է, ա՛ն, կը հառաչէին ասդիէն անդիէն, տխրահունչ արձագանգի մը պէս։

Կոստանեան վարժարանի խնամակալութեան անդամները հետզհետէ հաւաքուեցան մեծ աղաներու սրճարանը, սգաւոր երեւոյթներով, իբր թէ հասարակաց մեծ աղէտ մը պատահած ըլլար։ «Կարդացի՞ք, կարդացի՞ք» կը հարցնէին իրարու, չհամարձակելով անմիջապէս կարդացուելիք նիւթին իսկութիւնը ճշդելու։ Մնաց որ, ի՛նչ հարկ գործին մանրամասնութեանը վրայ ծանրանալու, քանի որ ամէնուն ձեռքը Արեւմուտքի թիւը կար։ Խնամակալութեան անդամ մը վայրկեան մը իր մէկ հարցումովը յոյսի խոլ նշոյլներ առկայծեցուց իր պաշտօնակիցներուն աչքերուն մէջ, որոնք յուսահատ թարթափումներ կունենային.

— Ճանըմ նայինք իրա՞ւ է. ո՞վ է այդ գրողը. Թշնամութիւն մը չըլլա՞յ։

— Կրնա՛յ ըլլալ, կրնա՛յ ըլլալ, խըմբերգեցին միւսները, ճիտերնին մէկէն ի մէկ երկնցնելով։

Բայց իսկոյն տխրութիւնը տիրեց նորէն, լուրին ջախջախիչ մանրամասնութիւնները հոն ներկայ ըլլալով, անհերքելի, անուրանալի, փաստերով, հաստատումներով բեռնաւորուած։ Ք...եան էֆէնտի, որ հասած էր՝ ամէնուն, ձեռքը թերթ մը, ամէնէն աւելի հարուածուած կ՚երեւէր աղէտաբեր լուրէն, ըստ որում բոլոր թաղը իր ետեւէն այդ արկածին քաշած տարած ըլլալու բարոյական պատասխանատուութեան մը ծանրանալը կզգար իր վրայ։ Ամէնքը իր երեսը կը նայէին, այս անկարելի առեղծուածին մէկ բացատրութիւնը սպասելով սրտաթունդ։ Լռութենէ մը ետքը, Ք...եան էֆէնտի կտրուկ շեշտով մը ըսաւ.

— Էֆէնտիմ, ես սա գործէն բա՛ն մը չեմ հասկնար կոր... Արամ, ըսաւ քիչ մը հեռուն նստող ակնոցաւոր երիտասարդի մ, որ իր գրագիրն էր և որ սափրուած էր իր չորքածիին ցաւերուն ցաւակից ըլլալ, սա լրագիրը մէյմըն ալ կարդա տէ մեզի աղէկ մը հասկցուր։

Երիտասարդը առաւ լրագիրը, բացաւ և իր քիչ մը իգական ձայնովը սկսաւ կարդալ, իւրաքանչիւր հատուածին կանգ առնելով և անոր բերանացի ամփոփումը ընելով ունկնդիր հասարակութեան, որ բերանաբաց, ակնապիշ մտիկ կընէր, իբր թէ բոլորովին նոր բան մը ըլլար իրեն հաղորդուածը։ Երբոր ընթերցումը և բացատրութիւնները վերջացան, իրողութիւնը, ահեղ ու սոսկալի, կը մնար միեւնոյն վիճակին մէջ առանց ամենապզտիկ փոփոխութիւն մը կրած ըլլալու գրագիրին բերնին մէջ, անոր աղջկան ձայնէն։ Եւ գլուխները, յուսաբեկ, անճրկած նորէն կուրծքերուն վրայ ծռեցան, անմռունչ։

Իրենց կսկիծին և նենգութեան մը դիւրին որսերը եղած ըլլալու իրենց խուլ զայրոյթին մէջ, միամիտ հառաչանքներով կը կամենային սփոփուիլ.

— Բէք աղէկ ամմա սա մարդը մեզի ինչո՞ւ խաբէր...

— Անանկ է եա՛, ծառը ի՛նչ ուտցաւ... մերին ի՞նչը առաւ։

— Դպրոցին խթի՛լը կայ... ան չէ՞ր՝ մեկալը կը զրկենք...

— Ճանըմ, ան մարդը անանկ մարդ չէր երեւար կոր... կաղէթաճիներուն գրածին բէք անկած կախելու չէ...

— Սա գործը աղէկ մը հասկնալու համար անպայման Բարիզ մարդ մը զրկե՛նք։

Կ՚երեւայ որ այս վերջին կարծիքը գերակշռեց, որովհետեւ բոլոր միւս գլուխները զայն յանձնողին կողմը դարձան։ Ք...եանի գրագիրը, որ բերնին անկիւնը ծաղրանքի փոթ մը ունէր միշտ, յանկարծ լըջացաւ և հետաքրքրութեամբ այդ կարծիքին տիրոջը նայեցաւ, զուցէ յուսալով որ քննիչ—պատուիրակի այդ պաշտօնը իրեն կը յանձնուէր, գաղիերէն գիտնալուն։ Խնամակալութեան համեմատաբար ողջամիտ մէկ անդամը, իր մէկ կտրուկ պատասխանովը չէզոքացուց սակայն յայտնուած այդ կարծիքը։

— Բարիզ փարայո՛վ մարդ կը զրկուի, փարայո՛վ, ո՞վ պիտի տայ։

Գրագիրը կատաղի ակնարկ մը նետեց այդ մարդուն։ Ու խնդիրը փակուեցաւ։

Այդ միջոցին, սրճարանին դրանը մէջ վերջապէս երեւցաւ Մերկերեան Թադէոս աղան, Արեւմուտքի ահաւոր թիւը մատներէն կախած։ Անոր օձի մանր աչուըներուն մէջ սարսափելի հեգնութիւն մը կը խըլդար։ Զանիկա տեսնելնուն՝ Կոստանեանի կուսակիցներուն աչքին վրայէն սեւ ամպ մը անցաւ։ Գանձապահը, ըստ սովորութեան, գնաց իր տեղը նստաւ, և տիրական շեշտով մը հրամայեց։

— Նարկիլէ մը և քէֆիլ խահվէ մը։

(Շարունակելի)

նեմ իրենց անունը այդ պատուական ազգակցին և իր պարագաներուն։ Ինչպէս արդէն ըսի, ինքը բոլորովին անծանօթ մը ըլլալուն համար ինծի, պատճառ մը չեմ տեսներ ընթերցողներուս բնական հետաքրքրութիւնը չգոհացնելու։ Այդ պատուական հայը կը կոչուի Զենոբ պէյ Մէրամէթճեան և այս բոլոր պատմածներս մէկ դրուագը միայն կը կազմեն՝ իր զանազան բարեգործութիւններուն վրայ իմացած իրական պատմութիւններուս։

ՓԱՅԼԱԿ

ՆՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հայ եկեղեցիներու կառուցման նորանոր լուրեր իմացանք վերջին օրերուս մէջ։ Քանի մը շաբաթ առաջ կը ծանուցուէր թէ Մուշի *** գիւղին մէջ եկեղեցի մը հիմնելու կայս. իրատէն տրուած է արդէն. Նիւրաքի վերջին թիւէն հաճոյքով կ'իմանանք թէ Նիգդէի ժողովուրդը ձեռնարկած է նոյնպէս եկեղեցի մը կառուցանելու այդտեղ։

Ինչ հասարակաց երեւոյթ կարելի է նշմարել՝ տարբեր հորիզոններու տակ եղած այս հիմնարկութիւններուն մէջէն․ եկեղեցասիրութեան պոռթկում մը, արդեօք նոր քայլ մը դէպի բարեպաշտութիւն, որ ինքզինքը դրսեւ ցոյց կուտայ մեր ամենաանձուկ մէկ միջոցին մէջ։

Որոշ երեւոյթ մը կայ արդարեւ. այդ եկեղեցիները, զգացուած պէտքի մը համար կը հաստատուին. հայկական կոտորածներուն միջոցին բազմաթիւ եկեղեցիներ այրուեցան, քարուքանդ եղան. այսօր անոնց վերականգնումը անհրաժեշտ էր. և յետոյ՝ հանրածանօթ է հայաստանցիին բնատուր ջերմեռանդութիւնը. անսեթեւեթ, հաւատաւոր բարեպաշտութիւն՝ ժողովուրդի մը որուն նախահայրերը առաջիններն եղան քրիստոնէութիւնը ընդունելու մէջ։ Կարելի է, այդ բարեպաշտութեան նշոյլը նշմարել գաւառացի անպաճոյճ հոգիներուն մէջ։

Հայը, երկու պարագաներուն մէջ, հաստարայէս՝ հինները վերաշինելու կամ նորեր կանգնելու իր նախաձեռնութեամբ նշանակալից կերպով մը ունենալ կը թուի. կ'ապացուցանէ թէ բարեպաշտ է դեռ. թէ հակառակ բոլոր ըստ ինքեան անզօր պատահականութեանց, ոչինչ խախտուած է իր մէջ, նախահայրերու հոգեկան հաւատքէն։ Ազգաբանագէտը կը պատմէ թէ Հայը, «դաւանամոլ, վայրենագոյն, ճիւղաբորբոք» ցեղ կոչուած էր իր կրօնքին համար. մեր պատմութիւնը կրօնական հալածանքներով լեցուն է. արտասովոր պարագայ՝ որ Հայը այդպէսով պահեց իր եկեղեցին. եկեղեցին ալ զինքը պահեց տակաւին. կրօնքի հովանիին տակ, կաթողիկոսական նուիրապետութեան մը ներքեւէն քալեցինք. ճշմարտապէս կրօնական ազգ մը կոչուեցանք։ Հայ եկեղեցին, իր պատկառելի հնութեամբը, իր անսասան զօրութեամբ այսօր մեծագոյն միացորդն է մեր անցեալին. և մեր ժողովուրդը, նոյնիսկ այն դասակարգը որ ազատախոհ կը կոչուի, ազգասիրական պարտք մը կատարած կ'ըլլայ զայն յարգելով, տալով անոր այն նշանակութիւնը՝ զոր անցեալի հայութիւնը տուաւ, ու մանաւանդ այս գաղափարին տարածման համար ժողովրդական միտքը պատրաստելով. կը հաւատանք թէ ազգի մը մեծագոյն մէկ քայքայումը՝ կրօնամոլութիւնն է. պէտք է համոզուինք սակայն, թէ եկեղեցիէն ուծացումը, բարոյական մահ մըն է մեզի համար։

Այս ենթադրութեամբ, նոր եկեղեցիները ես կը նկատեմ յարկեր՝ որոնցմով աւելի մեծ տեղեր պիտի ունենանք մեր գոյութիւնը պաշտպանելու, և որոնք միջոցներ պիտի ըլլան, հայ կրօնքին ոգիը արծարծուն պահելու համար. այս մտածումն է որ պէտք է ուրախացնէ մեզի, նոր եկեղեցիներու կառուցման լուրին առջեւ։

ԶԵՆՈԲ ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՊԱՆՔԱՅԻՆ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Ստացանք Սելանիկի Պանքայի 1909 տարեշրջանի տեղեկագիրը, որ լիակատար գաղափար մը կուտայ այդ ելմտական հաստատութեան յաջողակ գործառնութեանց վրայ, հակառակ տիրող դրամական անձկութեան։ Եւ այդ բարգաւաճ վիճակը ձեռք բերուած է շնորհիւ Պանքային վարիչ անձնաւորութեանց, որոնք ամէն ջանք ի գործ կը դնեն, այդ դրամատան վարկը բարձր պահելու համար մայրաքաղաքիս ելմտաւորական հաստատութեանց մէջ, ուր ան կարեւոր դիրք մը կը գրաւէ արդէն։ Վարչական Խորհուրդի տեղեկագրէն կ'երեւայ թէ 1909 տարեշրջանին մէջ գործերու նուազութիւն եղած է հունձքերու անյաջողութեան պատճառաւ։ Սակայն հակառակ ատոր, կարելի եղած է հարիւրին 6 շահաբաժին վճարել բաժնետէրերուն։ Գործառնութեանց յաւելում կը տեսնուի հաշուեկշռի զանազան գլուխներուն մէջ, յաւելում մը որ աւելի զգալի պիտի ըլլայ նոր մասնաճիւղերու հաստատմամբ և անոնց տրուած մղումով։ Անցեալ տարուան վերջերը, նոր մասնաճիւղեր բացուած են Սամսոնի, Տէտէ Աղաճի, Քսանթիի և փոխ-գործակալութիւն մը Տրամայի մէջ։ Մէյ մէկ մասնաճիւղ ալ նոր բացուած է Գէրումի և Էտիրնէի մէջ։ Այդ մասնաճիւղերը գոհացուցիչ գործեր կ'ընեն։ Բացի ընթացիկ գործերէն, Սելանիկի Պանքան մասնակցած է օսմ. վերջին փոխառութեան, ուրիշ դրամատուններու աջակցութեան շնորհիւ։ Այդ գործառնութեան արտադրած շահը չէ անցուած 1909 տարուան հաշիւներուն մէջ, այլ ներկայ տարուան վերապահուած է։ Սելանիկի Պանքան մասնակցած է նաեւ քաղաքապետութեան կնքած 1,000,000 անգլ. ոսկիի փոխառութեան։ Այդ գործառնութեան շահն ալ 1910 տարուան հաշիւներուն մէջ պիտի անցուի։ Եգիպտոսի մասնաճիւղին հաշուեկարգաւորութեան համար, նախապէս տրուած որոշման համաձայն, պահեստի արտասովոր գումարը, 2,600,000 Ֆր. յատկացուած է։ Ընդհանուր Ժողովի որոշման համեմատ, 16,000,000 ֆրանքի բարձրացած է դրամագլուխը, նոր բաժնեթուղթերու շրջաբերութեամբ։ Յաւելուածական գումարը ներկայ տարուայ յունուարին սկիզբը վճարուած ըլլալուն համար, 1909ի հաշիւներուն մէջ չէ արձանագրուած։ Նկատելով որ գործերու գլխաւոր կեդրոնը մայրաքաղաքն է և մասնաճիւղերու քօնթռօլը աւելի դիւրաւ կը կատարուի Կ. Պոլսոյ մէջ, Ընդհ. Ժողովը որոշած է Սելանիկի Պանքային կեդրոնը հոս փոխադրել և ըստ այնմ փոփոխութիւն կատարել կանոնագրին մէջ։ Վարչական Խորհուրդի անդամներուն մէկ երրորդին պաշտօնավարութիւնը աւարտած ըլլալով, հեռացողները վերընտրուած են. Պ. Իս. Ֆէրնանտէզ, Պ. Լուտովիք Լօնինթայն, Պ. Թ. Մօթէ և Պ. Արթուր Սէլիգեր։ Պ. Ժօն Ելիասքօ ալ ընկերութեան վարիչ անուանուած է։ Պանքային բաժնեթուղթերը 100ական ֆրանքնոց հինգ քուբիւռներու բաժնուած են։ Ատոնց տեղ 500 Ֆր.նոց մէյմէկ բաժնեթուղթ հրապարակ պիտի հանուի։ Որոշուած է հարիւրին 6 ֆրանք շահաբաժին վճարել գոյացած 899,928.75 ֆրանքի շահէն։ Հիմնադիրներուն յատկացուած է 14.477.90, Վարչական Խորհուրդի անդամներուն՝ 14,477.90, տնօրէնութեան՝ 7,238.95 ֆրանք։

Սելանիկի Պանքայի բաժնեթուղթերուն 1909 տարուան թիւ 21 կտրօնին վճարումը, 6 ֆրանք ոսկեդրամ, կը կատարուի 1910 մայիս 15էն սկսեալ, Թուրքիոյ մէջ՝ Սելանիկի Պանքային կեդրոնատեղին և մասնաճիւղերուն կողմէ, Բարիզ՝ Սօսիէթէ Ժէնէրալի, Ի. Ր. Բ. Պանք տը Բէյի Օթրիշիէնի (Բարիզի մասնաճիւղ), Սէրթանպր փողոց, թիւ 12, և Սօսիէթէ Մարսէյէզի կողմէ (Բարիզի մասնաճիւղ), Օպէր փողոց, թիւ 4. Վիէննայի մէջ՝ Պանք Ի. Ր. Բ. տէ Բէյի Օթրիշիէնի կողմէ։

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ 1909 ԴԵԿՏ. 31Ի

Պարտք	Ֆրանք
Դրամագլուխ	6,457,170.70
Արժեթուղթ	5,745,688.60
Անշարժ կալուած	618,096.65
Բաժնեթուղթ և պարտաթուղթ	1,409,477.65
Կարասի	125,007
Փոխատուութիւն արժեթուղթերու, վաճառագրերու և ուրիշ երաշխաւորութեանց վրայ	8,868,452.20
Փոխատուութիւն ապրանքներու վրայ	5,686,682.50
Պարտական հաշուընթացներ	22,394,609.85
Արտասահմանի պանքայի հաշիւներ	3,840,986.05
Ի հրամանի հաշիւներ	406,395.40
	55,552,566.60

Պահանջք	Ֆրանք
Դրամագլուխ	10,000,000
Սովորական պահեստի դրամագլուխ	2,000,000
Աւանդ դրամներու հաշիւ	11,018,624.15
Պահանջող հաշուընթացներ	30,442,049.05
Հանգստեան թօշակի սնտուկ	748,745.45
Գանձելի թուղթեր	443,219.20
Զուտ շահ	899,928.75
	55,552,566.60

ՇԱՀ ՈՒ ՎՆԱՍ

Պարտք	Ֆրանք
Պահանջող հաշիւ	899,928.75

Պահանջք	Ֆրանք
1908էն փոխանցուած հաշիւ	255,149.55
Զուտ շահ 1909 տարեշրջանի. տոկոս, միջնորդչէք, փոխանակագին եւայլն	644,779.20

ՍՈՒՐԷՆ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ
"ՔԱՅՔԱՅՈՒՄ"

«Կիլիկեան արհաւիրք»ի հզօր հեղինակը այս անգամ հրապարակ հանած է Քայքայումը, «հայկական արիւնազանգ արտամին արտասահմանեան ծաւալումէն քաղուած էջեր, որ հայ կեանքի ճգնաժամային և ճակատագրական մէկ վայրկեանը կ'արձանացնեն, հայկական իրականութեան մէկ փոթորկայոյզ ու պատմական դիմագծումը կ'ուրուագծեն, մեր ազգային հոգեբանութեան ամէնէն տագնապալից փուլը կը խտացնեն։»

Պարթեւեանի գործերը ժամանակակից հայ գրականութեան հաղուագիւտ արտադրութիւններովը զարդարուած մատենադարաններն մէջ գեղեցիկ գոհարներ են։ Ամէն հայ գրասէրի պարտականութիւնն է ունենալ զանոնք։ Քայքայումը շքեղ ու սրտաճմլիկ գործ մըն է։ Գինն է 6 ղրուշ։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

‟ԹԱՆ„Ի ԹՂԹԱԿՑԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Պաշտօնական հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ կացութիւնը տակաւ կը բարւոքի Ալպանիոյ մէջ, թէեւ ապստամբական շարժումը վերջ գտած չըլլայ դեռ։ Զըրնալովայի շրջակայ գիւղերու բնակիչները իրենց բնակարանները կը դառնան և աշխատութեամբ կը պարապին։ Պատերազմական նախարարին կողմէ Բրիզրէնի մէջ երեւելիներուն ներկայութեան խօսուած ճառը լաւ տպաւորութիւն ձգած է։ Ալպանիացի երեւելիները հինգ օր պայմանաժամ խնդրած են՝ միւս ապստամբապետներուն մօտ երթալու և զանոնք համոզելու համար որ անձնատուր ըլլալէ զատ ուրիշ ճար չկայ։ Լումայի Ալպանիացիները նոր ըմբոստութեան չեն պատրաստուիր, վերջին կռուին մէջ իրենց պարագլուխները կորսնցուցած ըլլալնուն համար։ Գոսովայի կուսակալը կը յայտարարէ թէ գլխաւոր պարագլուխները մօտերս ձեռք պիտի անցուին։ Իսա Պօլէթին ամրացած է Տրէնիցայի մէջ, Րամազան Զաւբօ՝ Վարի Պալքանները և Իտրիս Սէֆէր՝ Գարատաղ։ Իտրիս Սէֆէր չորս կողմէն պաշարուած է։

*** Պատերազմական նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա, Ալպանիոյ մէջ բարեկարգութիւնը կատարելապէս վերահաստատուելէն յետոյ միայն Պոլիս պիտի դառնայ։

*** Թանի Սելանիկի թղթակիցը կը գրէ. «Քաղաքային և զինուորական իշխանութեանց կողմէ ի գործ դրուած ամենաեռանդ գրգռութեան մը հետեւանօք, և լրագրերուն՝ գործողութեանց վայրը երթալու դէմ արգելքին պատճառաւ, Ալպանիոյ կացութեան նկատմամբ ամենահակասական լուրեր կը շրջին։ Ոմանք այնպէս ցոյց կուտան թէ օսմ. զօրագունդերուն դէչ կը հրամայուի, չըսնուեղ թշնամիներու կողմէ տարուելով լեռնային կիրճերու, ծառախիտ արահետներու մէջ ուր անտեսանելի թշնամիներու կողմէ կը կոտորուին։ Վա՜յ ու՜ մնացող զինուորներուն, յետամնացներուն, ուղեկից տկար զօրքերուն. անոնց ոչնչացումը անխուսափելի է. այս մշտաւոր ճակատամարտը, այս շարունակական անակնկալները կատարելապէս ուժաթափ կ'ընեն գունդերը, որոնք իրենց կարգին ականատես են բարձրաստիճան սպաներու միջեւ ծագում առած նախանձի ողբալի տեսարաններուն։ Ընդհակառակը՝ ուրիշ լուրեր՝ որոնք շատ լաւատես են, ցոյց կուտան մեզի ալպանիացի ըմբոստները՝ ուժաթափ եղած զանազան կռիւներու միջոցին իրենց կրած կորուստներուն հետեւանօք՝ մասնաւորաբար Քաչանիքի կիրճին մէջ՝ գունդերուն ներկայութենէն փախչելով, տկար ընդդիմութիւն մը ընելով միայն, և ամէնէն աւելի նպաստաւոր դիրքերը, գրեթէ առանց կռուի յանձնելով։ Անշուշտ չափազանցութիւն կայ երկու կողմէն ալ, և այս զանազան տեղեկութեանց մէջ ճշգրիտ միջին ճամբայ մը բռնելով՝ հետեւեալ կացութիւնը կարելի է հետեւցնել. Ալպանիացի ըմբոստները Քաչանիքի կռուին մէջ իրենց կրած կորուստներէն յետոյ հասկնալով թէ անկարելի է իրենց այլեւս ամբողջապէս դիմադրել օսմ. գունդերուն, համոզուած՝ թէ իրենց հրացանները չեն կրնար կռուիլ թնդանօթներուն դէմ, շատ խելացի ռազմագիտութեան մը կը հետեւին. 20-25 մարդոցմէ բաղկացած խումբերու բաժնուիլ, և ամէն տեսակ յարձակման առջեւ ցրուիլ, յառաջացող գունդերը միշտ նեղութեան մէջ դնել, և գիշերը՝ անդադար կրակ ընել բանակատեղիներուն վրայ։ Ըմբոստներու գլխաւոր պետերէն մէկը, Իտրիս Սէֆէր, յիսուն հաւատարիմ անձերու ընկերակցութեամբ, նշանաւոր կը հանդիսանայ այս անողոք ու անխնայ կռիւին մէջ։ Շատ մը կէտերու վրայ միանգամայն ցոյց կուտայ ինքզինքը։ Անխոցելի մարդու համբաւ մը առեղծած է իր շուրջը։ Սքանչելի հրացանաձիգ, արտաքոյ կարգի պաղարիւն, անվրէպ կ'իյնայ ամէն սպայ՝ որուն վրայ կրակ ընէ. որովհետեւ պետերն են մանաւանդ որ իբրեւ թիրախ կը ծառայեն իրեն. «Կրակ ըրէ՛ք, կ'ըսէ իր մարդոց. կը հաւատամ ձեզ թէ կառավարութիւնը ուրիշ զօրքեր ղրկելու անկարող է»։ Եւ այս ոգւով Ալպանիացիները, իրենց պետին վրայ վստահ, կրակ կ'ընեն հաւաքական գունդերուն վրայ, առանց կասկածելու թէ ուրիշ զօրագունդեր պիտի հասնին Փոքր-Ասիայէն, և թէ, ասոնցմէ ետքը ուրիշներ ալ պիտի գան, եթէ պէտք ըլլայ։ Այս պահուս գրեթէ ամբողջ Ալպանիան ճակատամարտի լայն դաշտ մը դարձած է. Պօյանօֆիչի կայարանէն քանի մը քիլոմեթր հեռու գտնուող Սքիւպ-Ֆիզէֆչէ գծին վրայ, թնդանօթի ձայներ կը լսուին, այսինքն Թուրքեւսերպ սահմանագլուխին հիւսիսարեւելեան սահմանագլուխէն ոչ շատ հեռու. կռիւը կը շարունակուի Նիլանի դաշտին մէջ, 30 քիլոմեթր դէպի արեւմուտք. Թորղուտ փաշա մեծ ջանքեր կ'ընէ Զըրնալովայի մեծ կիրճը ազատելու համար, որ Ֆէրիզովիչէն տասնեակ մը քիլոմեթր անդին կը գտնուի։ Քաչանիքի կողմէ քանի մը յարձակումներու լուր կայ. յետոյ բոլորովին դէպի հարաւ, դէպի Տէպրէ, բնակչութիւնը ըմբոստներուն միանալ կը թուի։ Այժմ Տիաքովայի, Իփէքի, Միթրովիցայի ամբողջ երկրամասը ըմբոստացած է։ Ինչ պիտի ընէ կառավարութիւնը այսպիսի կացութեան մը հանդէպ։ Տասնըվեց զօրագունդեր բերել պիտի տայ Դ. զօրաբանակէն, որով բանակին ամբողջ թիւը 45,000ի պիտի բարձրանայ։ Բաւական պիտի ըլլա՞յ ասիկա։ Պատերազմական նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի յանկարծական ժամանումը խիստ շատ մեկնութեանց առիթ դարձած է հոս և կարծես մտքերուն յուզուածութիւնը կ'աւելցնէ միայն։ Յայտնի է, կ'ըսեն ինծի, լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ թէ կառավարութիւնը կը փափագի ճշգրտօրէն իմանալ Ալպանիոյ կացութիւնը։ Ինչու զօր՝ մը ղրկելու տեղ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա պնդած է անձամբ երթալ, որովհետեւ Սքիւպ կեցած ըլլալով շատ լաւ կը ճանչնայ Ալպանիան։ Ասկէ զատ, այնպէս կը թուի թէ Շէվքէթ Թորղուտ փաշայի անուանումը Դ. զօրաբանակին մէջ մեծ դժգոհութիւն առաջ բերած է. դժուարութիւններ ծագած են յանկարծ. Միթրովիցայի գաւառակին հրամանատար Ճավիտ փաշա Պոլիս կանչուեցաւ և իր հանգստեան կոչուելու խնդիրը՝ որ Դ. զօրաբանակի հրամանատար Հատի փաշայի կողմէ ներկայացուեցաւ, հետեւանքն է սա բանին, թէ Ալպանիա դեռ Դ. զօրաբանակէն կախում ունի, և Թորղուտ փաշա՝ պատերազմական նախարարին կողմէ միայն կրնայ հրամաններ ստանալ։ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա Սելանիկի մէջ կացութիւնը քննելէ յետոյ Սքիւպ կ'երթայ, անկէ Ֆէրիզովիչ. Տեսնելէ, լսելէ յետոյ, մեկին և ճշգրիտ կերպով մը պիտի կարգադրէ բոլոր այս նուիրապետութեան խնդիրները, և անհետ պիտի ընէ այն գժտութիւնները որոնք անպատեհ հետեւութիւններ պիտի կրնային ունենալ կարգապահութեան վրայ, գուցէ նոյն իսկ ալպանիական կացութեան վրայ։ Պատերազմական նախարարը սակայն պատասխանած է Սելանիկէն խմբագրի մը որ հարցուցած էր թէ՝ արդեօք օտար ձեռք մը չէ՞ր տեսներ ալպանիական ապստամբութեան մէջ. «Այն օրը, ուր, տէրութիւն մը, մեր ներքին դժուարութիւններէն օգուտ քաղելով, մեր վրայ յարձակելու վատութիւնը գործէ, ամբողջ բանակը պիտի ժողվեմ, Ալպանիացիներու գլուխ կանգնած, թշնամիներուն վրայ պիտի քալեմ։» Այս յայտարարութեան շուրջ շատ մեկնութիւններ կան այստեղ, մանաւանդ հիւպատոսական շրջանակներու մէջ։ Իբրեւ վաւերական փաստ, պարտաւոր կը զգամ նաեւ յայտարարել ձեզ թէ բազմաթիւ Պուլկարներ կան այստեղ։ Սօֆիայի համալսարանի ուսանողներ են, որոնք իբրեւ զբօսաշրջիկ եկած են. իրիկունը, սրճարանի մը մէջ հաւաքուած, ճառեր կ'արտասանեն, իրենց ազգային երգերը կը նուագեն։ Նշանաւոր յեղափոխական Ռակովսքի, որ Ռումանիոյ հողային շարժման կազմակերպիչն է, իրիկուն մը սրճարանի մը սեղանին վրայ բարձրացած՝ ֆրանսերէն լեզուով խօսեցաւ պալքանեան դաշնակցութեան մը պէտքին վրայ։ Միացուցէք ասոր պուլկար հրոսախումբերու շարժումը որուն վրայ խօսած եմ արդէն, և մերձաւոր ծանր շարժումներու նշաններ պիտի տեսնէք։»

*** Պատերազմական նախարարին կողմէ հրաման տրուած է զինաթափ ընելու Սելանիկի նահանգին մէջ գտնուող ալպանիացի հովիւները։ Այդ հրամանը ընդհուպ պիտի գործադրուի։

*** Գոսովայի կուսակալը ներքին գործոց նախարարութենէն խնդրած է դպրոցաւարտ 200 ոստիկան-զինուոր և զինուորագրութեան տեղեակ պաշտօնատարներ։ Պատերազմ. նախարարն ալ 50,000 ոսկիի վարկ մը խնդրած է կառավարութենէն, նոր ճամբաներ շինելու համար Ալպանիոյ մէջ։

*** Ապստամբապետ Իտրիս Սէֆէրի քարտուղարը, հոճա մը, ձերբակալուած է։ Իր վրայէն գտնուած են կարգ մը կարեւոր թուղթեր։

*** Պատերազմ. նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա Բրիզրէնի մէջ խօսած ճառով յայտարարած է թէ այս անգամուան ապստամբութիւնը մասնակի չէ, այլ ընդհանուր։ Ժողովուրդը առհասարակ հաւատարիմ է Սուլթանին և պարագլուխներու դիտաւորութիւններուն անգիտակ։ Նախարարը աւելցուցած է թէ կառավարութիւնը որոշած է վճռական միջոցներու դիմելու։

*** Հիմարայի ալպանիացի բնակիչներուն խնդիրը քննուելով հաստատուեցաւ թէ անոնց ֆէրմանները պարզ պույուրուլթուներ էին, նախկին եպարքոս Րէշիտ փաշայի կողմէ տրուած։ Կառավարութիւնը մինչեւ երեք իրիկուն պայմանաժամ տուած էր Հիմարացիներուն, հնազանդութիւն յայտնելու համար։

*** Պէշթայէն կը հեռագրեն թէ սխալ է այն լուրը, որուն համաձայն, տեղւոյն լրագիրները ալպանասէր յօդուածներ կը հրատարակեն։ Ամբողջ հունգարական մամուլը կը դատապարտէ ալպանիական շարժումը և համամիտ է Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի այն կարծիքին թէ Ալպանիացիները թանկագին տարր մըն են, բայց պէտք է որ օրէնքներու հպատակին։ Եթէ անսաստեն, հարկ է բանի ուժ գործածել անոնց դէմ։ Ալպանիական խնդրին մէջ Վիէննայի դահլիճը հաւանութիւն կը յայտնէ Բ. Դրան ընթացքին։

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Հանիայէն մայիս 2 թուով կը հեռագրեն թէ պաշտպան տէրութեանց հիւպատոսները Կրետէի մէջ գործող երկու կուսակցութեանց պետերուն ու կղզիին յոյն երեւելիներուն յայտարարած են որ Կրետացիներուն համար ծանրակշիռ հետեւանք մը առաջ պիտի գայ, եթէ երբեք կղզեցիները իսլամ երեսփոխաններուն չթոյլատրեն շարունակել իրենց պաշտօնը։

*** Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ Կ. Պոլսէն կ'իմանայ թէ ռուսական դեսպան Պ. Զարիքօվ ապահովցուցած է օսմ. կառավարութիւնը թէ Ռուսիա պիտի պաշտպանէ Թուրքիոյ վեհապետական իրաւունքները Կրետէի վրայ։ Վիէննական թերթը կ'ըսէ թէ դէպի Արշիպեղագոս ճամբայ ելլելիք օսմ. նաւատորմը 24 մարտանաւերէ կը բաղկանայ։ Այդ նաւատորմը ունի 200 թնդանօթ զանազան մեծութիւններով և 3500 պատերազմիկներ։

*** Դէպի Միջերկրական ճամբայ ելլելիք օսմ. նաւատորմը մինչեւ հինգշաբթի կազմ և պատրաստ պիտի գտնուի։ Շաբաթ առտու Պէշիկթաշի առջեւ պիտի շարուի և իրիկուան ուշ ատեն ճամբայ պիտի ելլէ։ Նաւատորմին պիտի հրամայէ դէր-ծովակալ Սըր Բիկօթ Ուիլեմ։ Այդ մարտանաւերը իրական թնդանօթաձգութիւններ և մարզանքներ պիտի կատարեն։

*** Պաշտպան տէրութեանց դեսպանները գումարում մը ունեցան՝ խորհրդակցելու համար Բ. Դրան կողմէ տրուած ծանուցագրին վրայ։ Վերջնական որոշում մը չտրուեցաւ։ Այդ դեսպանները նորէն պիտի գումարուին։

*** Բ. Դրան շրջանակներուն մէջ յոյս կայ որ պաշտպան տէրութեանց կողմէ տրուելիք պատասխանը պիտի ըլլայ չեղեալ յայտարարել կրետացի երեսփոխաններուն երդումը։

*** Հելլենական դեսպանատան Ա. թարգման Պ. Նաում, առջի օր, ներքին գործոց նախարարին մօտ երթալով, դեսպանին կողմէ գանգատ յայտնեց թէ երդումի խնդրին առթիւ սարքուած միթինկներուն մէջ բանախօսներու կողմէ անպատշաճ խօսքեր արտասանուած են Եօրկիոս թագաւորին և հելլէն կառավարութեան հասցէին։ Ներքին գործոց նախարարը խոստացաւ հեռագրական հրամաններ տալ տեղական իշխանութեանց, որպէս զի օրինական խստութիւններու ենթարկուին այդ կարգի բանախօսները։

*** Աւասիկ բնագիրը այն ծանուցագրին, զոր Բ. Դուռը ղրկած է պաշտպան տէրութեանց, երդումի խնդրոյն առթիւ. «Օսմ. կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ղրկելու վրայ էր տէրութեանց, Կրետէի Ազգ. Ժողովի բացման և Հելլէններու թագաւորին անունով կատարուած երդումին դէմ, երբ Մեծն-Բրիտանիոյ, Ռուսիոյ, Իտալիոյ պարոն դեսպաններուն և Ֆրանսայի գործակատարին մայիս 11 թուակիր մէկ զեկոյցը ստացաւ։ Յիշեալ դիւանագիտական ներկայացուցիչները իրենց կառավարութիւններուն կողմէ կը յայտարարեն թէ կրետացի երեսփոխաններու մէկ մասին կատարած երդումը Հելլէններու թագաւորին անունով ո և է փոփոխութիւն առաջ չի բերեր կղզիին սթաթու-քուօին մէջ։ Կրետէի սթաթու-քուօն հաստատուած է Բ. Դրան և պաշտպան տէրութեանց միջեւ, միջազգային զօրքերու կղզիէն հեռացած ատեն և կրկնակի յայտարարութիւններով։ Այդ համաձայնութիւնը կը տրամադրէ Վեհ. Սուլթանին վեհապետական իրաւունքներուն պաշտպանումը կղզիին վրայ։ Բ. Դուռը կը հաստատէ թէ պաշտպան տէրութիւնները, յայտարարելով որ Կրետէի Ազգ. Ժողովի անդամներուն մէկ մասին երդումը օտար վեհապետի մը անունով ո և է փոփոխութիւն առաջ չի բերեր կղզիին սթաթու-քուօին մէջ, չեղեալ նկատած կ'ըլլան այդ երդումը։ Բ. Դուռը կը փութայ նկատի առնել այդ յայտարարութիւնը։ Օսմ. կառավարութիւնը իրեն կը վերապահէ բանակցութեան սկսելու իրաւունքը պաշտպան տէրութեանց հետ, միջոցներ ձեռք առնելու և վերջ մը տալու համար երկդիմի և հետզհետէ վտանգաւոր դարձող կացութեան մը, ինչպէս նաեւ փրկելու համար Վեհ. Սուլթանին անկապտելի իրաւունքները, բան մը որուն արժէքը չպիտի նուազի ապստամբական ո և է արարքով։»

*** Հանիայէն մայիս 2 թուով կը հեռագրուի թէ Պ. Վէնիզէլոս Երեսփ. Ժողովին Նախագահ ընտրուած է, իսլամ երեսփոխանները ներկայ չեն գտնուած մայիս 1ին գումարուած Երեսփ. Ժողովի նիստին։

*** Կրետէի խնդրին առթիւ գաւառներու մէջ բողոքի միթինկները կը շարունակուին։ Բողոքարկուները պատրաստակամութիւն կը յայտնեն իրենց արիւնը թափելու հայրենիքին շահերը պաշտպանելու համար։

ԵԷՄԷՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ապահովիչ լուրեր կը հասնին Եէմէնէն։ Կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ անդ. Կառավարութիւնը բարենորոգումներու ձեռնարկած է և ոստիկանզինուոր կ'առնուի տեղացիներէն։ Շէյխ Սէյտ-Իտրիս, որ 40,000 հոգի ունի իր տրամադրութեան տակ, կառավարութեան յայտարարած է թէ իմամ Եահեայի շուրջը խմբուած ապստամբները պիտի պատժէ, բռնադատելով որ անոնք կատարեալ հպատակութիւն յայտնեն տեղական իշխանութեանց։ Նմանապէս Իտրիս տուրքերու գանձումը ստանձնած է կառավարութեան կողմէ։ Մինչեւ հիմա հաւաքած գումարները յանձնած է պետական գանձին։ Այդ գումարները տեղական պէտքերու պիտի գործածուին։ Կը հաւաստուի թէ Պէտէվիներէ զատ միւս բոլոր ցեղերն ալ հաւատարիմ են սահմանադրական կառավարութեան։

ԽՐՔԱՅԻ ՇԷՐԻՖ

Սուլթանը, կիրակի օր, ժամը 7ին Թօփգափուի պալատը գնաց և Խրքայի Շէրիֆը այցելեց, պալատական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ ունենալով իր հետ։ Խրքայի Շէրիֆը պահուած յարկաբաժնին նուիրեց ոսկիէ խնկաման մը, ձուլ ոսկիէ և ադամանդազարդ ափսէով մը, որուն վրայ տառանաւոր մը գրուած է։ Սուլթանը Սէօյիւթլիւ զբօսանաւով Թօփգափուի պալատը գնաց և նոյն ճամբով վերադարձաւ իրիկուան ժամը 10ին։ Ծովուն վրայ պատիւներ ընծայուեցան կայսեր։

ՆՈՐ ՄԱԽՍՈՒՍԷՆ

Մ. և Յ. կուսակցութիւնը իր առջի օրուան նիստին մէջ որոշեց Մախսուսէի մենաշնորհը օսմ. հպատակներուն միայն տալ։ Եթէ երբեք մենաշնորհը խնդրող չըլլայ, Ընկերութեան 350,000 օսմ. ոսկիի արժէքով բաժնեթուղթերը կառավարութեան կողմէ պիտի գնուին։ Ի հարկին, Ընկերութեան կանոնագիրը պիտի վերաքննուի։

«ՇՈՒՐԱՅԻ ԻՒՄՄԷԹ»Ի ԴԱԴԱՐՈՒՄԸ

Շուրայի Իւմմէթ շաբաթաթերթը անպայման կերպով դադարման դատապարտուած է, Ալպանիոյ վրայ հրատարակած յօդուածին պատճառաւ։ Թերթին պատասխանատու-տնօրէն տոքթ. Պէհաէտտին պէյ Պատերազմ. Ատեանին կողմէ հրաւիրուած է բացատրութիւններ տալու։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գահաժառանգ Եուսուֆ Իզզէտտին էֆէնտին պուլկարական սահմանագլուխին վրայ ողջունուած է Էսկի-Զաղարայի քաղաքապետին կողմէ, որ մինչեւ Ֆիլիպէ ընկերացած է իշխանին։ Անկէ անդին Սօֆիայի օսմ. դեսպանը և Ֆիլիպէի հիւպատոսը ուղեկցած են։ Սօֆիայի կայարանին մէջ, գահաժառանգ Պօրիս իշխան, նախարարապետ Պ. Մալինօֆ և պատերազմական նախարար զօրավար Բաքրիջօֆ ողջունած են Եուսուֆ Իզզէտտին իշխանը։ Երկու գահաժառանգները տասը վայրկեան չափ տեսակցած են։ Կառախումբը մեկնած պահուն վակոնին դրան առջեւ կեցած, Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ. կը բարեւէր։ Պելկրատի կայարանին մէջ, գահաժառանգ իշխանը ողջունուած է Պէթէր թագաւորին Ա. թիկնապահին և արտաքին գործոց նախարար Պ. Միլօվանօվիչի կողմէ։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Կիրակի օրուան նիստին մէջ նախարարաց Խորհուրդը զբաղեցաւ կրթական [illegible] դրամ հաստատելու, Միթրովիցայի մէջ ողողումներէն փլած տուներուն շինութեան և ելեկտրականութեան մենաշնորհ տալու խնդիրներով։ Խորհուրդը նկատի առաւ Ալպանիայէն հասած նպաստաւոր լուրերը և Կրետէի խնդրին առթիւ գումարուած միթինկներու հեռագիրները։

ԹԱԼԱԹ ՊԷՅ ԴԷՊԻ ԱՆԱՏՕԼՈՒ

Ժէօն-Թիւրք ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ ներքին գործոց նախարար Թալաթ պէյ մտադիր է Երզրում, Վան և Սըվազ այցելելու, անձամբ վերահասու ըլլալու համար երկրին ու ժողովուրդին պէտքերուն։ Եէնի Կազէթա կ'ըսէ թէ Թալաթ պէյ այս պահուս բնաւ մտադրութիւն չունի այդպիսի ճամբորդութեան մը ձեռնարկելու։

ՕՍՄ. ՔՕՄԻՒՏԷԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Օսմ. քօմիւտէի պատուիրակներուն տարեկան Համաժողովը պիտի գումարուի այս ամսոյ վերջերը։ Այդ Համաժողովին մէջ, որուն պիտի մասնակցին բոլոր ներկայացուցիչները, կարեւոր որոշումներ պիտի տրուին երկրին բարոյական վերականգնումի մասին։ Հաւանական է որ մամուլին տեղեկութիւններ տրուին Համաժողովի նիստերու մասին։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԸ

Հօտէյտայէն կը հեռագրեն թէ Սանա հետ հեռագրական ուղղակի հաղորդակցութիւններ հաստատուելու վրայ են. Հարկ եղած շինուածութիւնները ղրկուած են։ Կառավարութիւնը, Եէմէնի ու ճայի հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնը ապահովելու համար, տարեկան 60—70,000 ոսկի կը վճարէ օտար ընկերութեանց։ Այսուհետեւ պետական գանձը խնայած պիտի ըլլայ այդ գումարը։ Գիծերու զետեղումը անցեալ շաբթու սկսած է Լահիճէն։ Մտադրութիւն կայ մինչեւ Մեքքէ երկարելու հեռագրական գիծը։

ՏՕՔԹ. ՐԻԶԱ ԹԷՎՖԻԳ ՊԷՅԻ ՑԱՅՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ժուռնալ տը Սալօնիք կը հրատարակէ Էտիրնէի երեսփոխան Տօքթ. Րիզա Թէվֆիգ պէյի մէկ բանախօսութիւնը։ Այդ երեսփոխանը ըսեր է թէ Օսմ. Սահմանադրութիւնը բնաւ արդիւնք մը չէ ունեցած։ Խորհրդարանական մեծամասնութեան մէջ ազդեցութիւն ունեցող մարդիկ տգէտ, նեղմիտ, մարդկութիւնը զբաղեցնող հարցերուն բոլորովին անտեղեակ ըլլալով, այլ ընդ այլոյ կերպով կը մեկնեն Սահմանադրութիւնը, որով անիկա մեռեալ տառ կը մնայ։ Փոքրամասնութեան իրաւունքները բնաւ չեն յարգուիր։ Այս բռնութեան դէմ բողոքելու յանդգնողները հայրենիքին թշնամի կը նկատուին եւ Պատերազմական Ատեանին կը յանձնուին։ Գալով կառավարութեան, ամէն գործ խառնափնդոր վիճակ մը ունի, կատարեալ անիշխանութիւն կը տիրէ, վարչութիւնը հինին պէս կաշառակեր է եւ անբարոյական, խորհրդարանական մեծամասնութիւնը աւելի կարեւորութիւն կ'ընծայէ Դահլիճին քան թէ երկրին կացութեան։ Երեսփ. Ժողովը պարապ բաներով կը զբաղի. մինչեւ հիմա երկրին համար ո՛ եւ է օգտակար օրէնք չէ պատրաստուած եւ չպիտի պատրաստուի։ Օսմ. ազգին բաղկացուցիչ ցեղերը փոխանակ համերաշխութեան մէջ դնելու, ընդհակառակը կառավարութիւն եւ խորհրդարանական մեծամասնութիւն, որուն կը կազմէ կառավարութիւնը, այնպիսի փոքրոգութիւններ ցոյց տուին որ այդ ցեղերը ա՛լ աւելի կը հեռանան իրարմէ, եւ կը բացուի անդունդ մը, ուր օր մը պիտի գահավիժի Թուրքիա։ Տօքթ. Րիզա Թէվֆիգ պէյ ըսեր է թէ ինք յուսահատ չէ եւ պիտի յաջողի պատռել՝ կեղծ ազատասիրութեան դիմակը։ Թանին այս առթիւ դիտել կուտայ.— «Ժուռնալ տը Սալօնիքի կը ձգենք պատասխանատուութիւնը թէ ճիշդ ամփոփուա՞ծ է Րիզա Թէվֆիգ պէյի ճառը։ Չենք ուզեր յարգելի երեսփոխանին խորհրդածութիւնները վերլուծել եւ քննադատել երկարօրէն։ Ամէն մարդ կրնայ ուզածին պէս խորհիլ։ Ան ալ այդ գաղափարները կը պաշտպանէ շատ լաւ։ Միայն թէ կ'ուզենք մէկ քանի կէտեր ցոյց տալ իրեն եւ հարցնել թէ ինչ պիտի ըսէ։ Նոր բռնակալութեան դէմ բողոքել յանդգնողները Պատերազմական Ատեանին կը յանձնուին եղեր։ Րիզա Թէվֆիգ պէյ կրնա՞յ ըսել թէ որո՞նք են այն ազատականները, որոնք յանձնուեր են Պատերազմական Ատեանին։ Ինք այնպէս ըսած ըլլալով հանդերձ, ձայն հանող եղա՞ծ է միթէ։ Երեսփ. Ժողովին մեծամասնութիւնը տգէտ է եղեր։ Րիզա Թէվֆիգ պէյ քանի՞ օր յաճախեց միթէ Երեսփ. Ժողով, եւ միտքերը լուսաւորելու ծառայելիք խօսք մը ըրաւ։ Երեսփ. Ժողովը երկրին օգտակար օրէնք մը իսկ չէ չըներ։ Երեսփոխաններն ալ իրաւունք ունին օրէնք առաջարկելու. Րիզա Թէվֆիգ պէյ ինչ օգտակար օրէնք առաջարկեց եւ Երեսփ. Ժողովը մերժեց։ Խնդիրը չխառնշփոթելու համար, տեսութիւններու եւ պաշտպանութեանց մէջ չմտնենք, սակայն Րիզա Թէվֆիգ պէյէն կարճ եւ բացորոշ պատասխան կ'ուզենք մեր ի վեր առած կէտերու մասին։»

ՌԷԺԻԻ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐԸ

Նոյն Ֆրայէ Բրէսէ կը գրէ թէ Օսմ. Ռէժիի զուտ հասոյթը այս տարի 90,000 ոսկի աւելի պիտի ըլլայ։

ՕՍՄ. ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐԸ

Գոսովայի Նահանգէն 400 օսմ. զբօսաշրջիկներ խանդավառ ընդունելութիւն կը գտնեն Պէլկրատի եւ սերպիական ուրիշ քաղաքներու մէջ։ Սերպ մամուլը կը ջատագովէ Թուրքօ-սերպ դաշնակցութեան մը գաղափարը։

⁂ Իտալիա գացած օսմ. զբօսաշրջիկներ բարեալիր ընդունելութիւն մը գտած են Ռօմայի մէջ, ուր այցելած են ճարտարագործական հաստատութիւնները։ Յետոյ Բանթու երթալով՝ տեղւոյն գործարանները այցելած են։

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Անգլիական դեսպանատունը կը խնդրէ մենէ ծանուցանել թէ այս ուրբաթ օր դեսպանատան մատուռին մէջ սգահանդէս մը պիտի կատարուի ի յիշատակ Էտուըրտ Թագաւորին։ Մատուռը փոքր ըլլալով, պաշտօնական անձնաւորութիւնները եւ ներկայացուցիչները պիտի ընդունուին։ Անգլ. գաղութին համար ալ միեւնոյն օրը սգահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ Բրիմըն Մէմօրիըլ Չըրչի մէջ։

ԶԱՔԸՐՃԱԼԸԻ ՇՈՒՐՋԸ

Պաշտօնական տեղեկութիւններ կը հաստատեն Զաքըրճալըի գործած վերջին չարաշահութեան լուրը։ Հռչակաւոր աւազակապետին կողմէ կողոպտուած Թըղթատարական պայուսակը կը պարունակէր 594,000 ղրուշ, որուն 43,246 ղրուշը կը պատկանէր Հանր. Պարտքի Վարչութեան եւ 5340 ղրուշը՝ Ռէժիին։ Կարգ մը ոստիկան-զինուորներ լեռ տարուած են իբր պատանդ։ Զինուորական միջոցներ ձեռք առնուած են՝ ձերբակալելու համար Զաքըրճալըն, որուն տասնըմէկ մեղսակիցները ձերբակալուելով, Պատերազմական Ատեանին յանձնուած են։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. Պոլսոյ Զինուորագրութեան Ժողովին Նախագահը հետեւեալ տրամադրութիւնները կը հաղորդէ 1.— Զինուորագրութեան օրէնքին 60րդ յօդուածին մէջ գրուած է.— «Անոնք որ զինուորագրութեան տարիքի մէջ գտնուելով Զինուորագրութեան Ժողովին կողմէ հրաւէր կը ստանան, սակայն իրենց պատկանած գաւառակին մէջ կամ շրջականները պահուըտելով եւ կամ ուրիշ տեղ մը փախչելով չեն ներկայանար, նոյն իսկ եթէ բացառութիւն նկատուելու պատճառներ կամ իրենց ընկերներուն պժգանք չպատճառելիք եւ վտանգաւոր չեղող հիւանդութիւններ ալ ունենան, առանց նկատողութեան առնուելու, բանի զինուորական կանոնաւոր (Նիզամ) ծառայութեան մէջ պիտի առնուին եւ մինչեւ որ օրինական ժամանակը լրացնեն, իրենց վիճակին յարմար զինուորական ծառայութիւններու պիտի գործածուին»։ Նոյնպէս 64րդ յօդուածին մէջ գրուած է. «Անոնք զինուորագրութեան տարիքին մէջ գտնուելով վիճակարկութենէ առաջ կամ վիճակարկութեան մէջ քէրքիպը ճէվէլ կամ քէրքիպը սաճի քաշելէ յետոյ կը փախչին, այս կարգի փախստականները իրենց տան մէջ կամ այլուր պահողները, փախցնողները կամ անոնց փախուստը դիւրացնողները կը պատժուին բանտարկութեամբ՝ երեք ամիսը չանցնելու պայմանաւ, կամ երկրէն վտարուելով եւ իրենցմէ մէկ օսմ. ոսկի ալ դրամական տուգանք կ'առնուի։ Եթէ խնդիրը ուրիշ մէկը լուր տուած է, առնուած դրամական տուգանքը լրատուին կը տրուի։ Եթէ այս ընթացքը ունեցողները կառավարական պաշտօնի կամ ծառայութեան մէջ են, պաշտօնանկ ըլլալէ յետոյ վերոյիշեալ պատիժներուն կ'ենթարկուին։» 2.— Վերոյիշեալ երկու յօդուածներուն մէջ նշանակուած ընթացքը ունեցողներուն նկատմամբ օրէնքին տրամադրութիւնները լիովին պիտի գործադրուին։ 3.— Տարիքի ճշդման եւ «մուին»ի համար 1299էն մինչեւ 1304 տարիներուն մէջ ծնածներուն դիմումները ըստ օրինի նկատի պիտի առնուին մինչեւ որ 1305ին ծնածներուն համար վիճակարկութեան ֆէրմանը կարդացուի. ֆէրմանին ընթերցումէն ետք անոնց նմանօրինակ դիմումները նկատողութեան չպիտի առնուին։ Իսկ 1305ին ծնածներուն կողմէ տարիքի սրբագրութեան համար եղած դիմումները նկատի առնուելով հարկ եղած գործողութիւնները պիտի կատարուին Զինուորագրութեան Ժողովին ամբողջ տեւողութեան միջոցին. ուստի այս կարգի խնդիր ունեցող զինուորացուներն ու մուխթարները հարկ է ներկայ որոշումէն օգտուելով դիմում ընեն եւ իրենց գործը հետապնդեն։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՊԻՒՏՃԷՆ ԱՒԱՐՏԱԾ

ՊԱԿՍԵԼՈՒ ՏԵՂ ԱՒԵԼՑԱԾ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՌԱՆԹԸ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը երէկ իր 90րդ նիստը գումարեց Նախագահութեամբ Ահմէտ Րիզա պէյի, ժամը 3½ին։ Ներկայ էր Ելեւմտական Նախարարութեան ներկայացուցիչ Միհրան էֆ. Գարագաշեան։

Նախորդ նիստի ատենագրութեան ընթերցումէն յետոյ, կարդացուեցաւ այլեւայլ վայրերէ հասած տասն չափ հեռագիրներ Կրետէի մասին բողոքող։ Որոշուեցաւ առանց եւս հաղորդել գործադիր իշխանութեան։

Յետոյ ժողովը անցաւ Ելեւմ. Նախարարութեան Պիւտճէին, որուն Գրդ գլուխը՝ Թախսիսաթը Խայրիյէ 25,408,743 ղրուշի մասը (բարենպատակ հաստատութիւններու յատկացուած գումարներ) նոյնութեամբ ընդունուած էր։ Առանց փոփոխութեան ընդունուեցաւ նաեւ Միւրէթթիպաթը Հիճազիէի համար յատկացուած գումարը 12,141,000 ղրուշ.

Թահսիսաթը միւքէֆէրիզայի գլխուն մէջ անձնական գանձուն պատկանող հողերու երկրագործներուն իբրեւ սերմնցու փոխ ցորեն տալու համար 500,000 ղրուշ յատկացուած էր. կառավարութեան ներկայացուցիչը ատոր վրայ 1,500,000 ղրուշ եւս աւելցնել առաջարկեց։ Այս առթիւ ոմանք առարկութիւն ըրին թէ՝ տրուած գումարը մեծ է եւ թէ՛ կառավարութեան ըրածը տեսակ մը վաճառականութիւն է։ Թէ՛ Պիւտճէի յանձնաժողովին անդամները եւ թէ Գարագաշեան էֆ. պաշտպանելով կառավարութեան տեսակէտը ըսին թէ ատով թէ երկրագործ դասակարգը պիտի օգտուի եւ թէ կառավարութիւնը որ իր դրամը առնելէ զատ, գոյացած հասոյթէն աշարի տուրք մըն ալ պիտի գանձէ։ Ժողովը ընդունեց այս յաւելումը։

Նոյն գլուխին մէջ գտնուող զինուորական եւ քաղաք. հանգստեան թոշակի բաժիններուն վրայ յաւելումներ եղաւ. առաջինին վրայ աւելցաւ 94,209,628 ղրշ. եւ գումարը եղաւ՝ 147,435,929 ղրշ. իսկ երկրորդին վրայ աւելցաւ 39,219,139 ղրշ. եւ գումարը եղաւ 61,152,960 ղրշ.։ Ժողովականներէն մեծ մասը ընդդիմացաւ կառավարութեան ըրած այս նոր յաւելումին եւ ըսաւ թէ՝ ասով պիւտճէն փոխանակ թեթեւնալու, ընդհակառակը ալ աւելի կը շատնայ բացը։ Սակայն ընդդիմախօս երեսփոխաններէ ոմանք այնքան առաջ գացին որ բուն պիւտճէի վիճաբանութիւնը մէկ կողմ թողուցին եւ սկսան վիճաբանել Զին. եւ Քաղաք. հանգստեան թոշակի սնտուկներու օրէնքին վրայ, զանազան առաջարկներ ընելով։ Վայրկեան մը պիւտճէն մոռցուեցաւ։ Պօշօ էֆ. բեմ ելաւ եւ այս պարագան ժողովին ուշադրութեանը յանձնեց. ըսաւ թէ՝ երբեք ո եւ է երկրի մէջ Պիւտճէն այս կերպ վիճաբանութեան չդրուիր եւ եթէ ժողովը առանկ շարունակէ մէկ երկու ամիսէն ալ չլմնար Պիւտճէն։ Անցեալ օր ըսաւ Աղնամի կանոնագիրը քննելու ելանք եւ այսօր ալ հանգստեան թոշակներու օրէնքը, ինչ որ սխալ է։

Հանգստեան թոշակներու յատկացուած գումարը չափազանց գտնող երեսփոխաններ թագրիրներ տուած էին եւ կ'առաջարկէին որ զեղչուին։

Սէյիտ պէյ ըսաւ թէ՝ Պիւտճէի մը բացը գոցելու համար, ներկայացուած գումարը անմիջապէս կարելի չէ զեղչել. այդ տեսակ բաներ պատկանեալ Նախարարութեանց հետ խորհրդակցութեամբ տեղի կրնան ունենալ. ասկէ զատ բոլորովին սխալ է երբ Պիւտճէի վիճաբանութեան ատեն կ'ուզուի օրէնքներ փոխել, այդ օրէնքները կրնան փոխուիլ բայց ոչ թէ այս կերպով. Ատոնք առանձին վիճաբանութեան նիւթեր են, հետեւաբար առաջարկեց մերժել այդ առթիւ տրուած թագրիրները եւ Ժողովը համամիտ գտնուելով մերժեց։

Համտի էֆ. հարցուց թէ՝ Ժողովը սկզբունքով ընդունա՞ծ է ա՛յն որ Պիւտճէի վիճաբանութեան ատեն, Ժողովը չկրնար ուրիշ օրէնքներու մէջ փոփոխութիւններ ներմուծել։

Նախագահը եւ ուրիշներ հաստատական պատասխան տուին։

Նիստին Բ. մասը բացուեցաւ ժամը 7½ին։

Նախ կարդացուեցան եպարքոսական երկու թէզքէրէներ։ Վիճակին (գուրա) քաշուած, բայց դեռ զինուոր չառնուած, ինչպէս նաեւ անհրաժեշտ կերպով զինուորութիւն ընողներու մասին պատրաստուած եւ ղրկուած օրինագիծը յղուեցաւ Զինուորական Յանձնաժողովին։ Միեւնոյն Յանձնաժողովին գնաց ոստիկան-զինուորներու առթիւ պատրաստուած օրինագիծ մը։

Կարդացուեցաւ Նաֆիայի յանձնաժողովին մէկ տեղեկագիրը Էնկիւրիի երեսփոխան Թալէաթ պէյի կողմէ ճամբաներու շինութեան համար տրուած թագրիրին առթիւ։ Յանձնաժողովը կ'ըսէր թէ՝ արդէն կառավարութիւնը ճամբաներու շինութեան համար իր Պիւտճէին մէջ գումար մը դրած է եւ հետեւաբար նոր գումար մը առաջարկելու պէտք չկայ։ Որոշուեցաւ միայն ի տեղեկութիւն հաղորդել պատկանեալ Նախարարութեան։

Պիւտճէին Դրդ գլուխին անցնելով Ահմէտ Մուհիպ էֆ. խօսեցաւ յիմարանոցներու վրայ. այդ խեղճերուն երբեք հոգ չտարուիր ըսաւ եւ թէ այդ հաստատութիւններուն մէջ խելօքներ ալ դրուին, մէկ քանի օրէն կը յիմարանան։ Որոշուեցաւ կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել։

Այս առթիւ մէկ քանի երեսփոխաններ թագրիր մը տուին բանտերու բարեկարգութեան համար։ Ընդունուեցաւ։

Մուշի երեսփոխան Գեղամ էֆ. հարցուց թէ Թուրքիոյ բանտերու շինութեան համար յատկացուած գումարը՝ 7 միլիոն ղրուշ, անբաւական է. ասկէ զատ ըսաւ Գեղամ էֆ., բանտերը միայն տանջարաններ չեն. մեր բանտերը պէտք է կրթիչ հանգամանք մըն ալ ունենան եւ ո՛չ թէ մէկ մէկ գերեզմանատուններ ըլլան. ո՛ր մէկուն նայիս բաւէ 7 միլիոն ղր.ի գումարը։

Տաղաւարեան էֆ. ես ըսաւ թէ 7 միլիոն ղուրուշի գումարը պէտք է կրկնապատկել. մենք բանտարկեալները մեռնելու համար չենք դներ հոն. կենդանիներն անգամ չեն կրնար բնակիլ մեր բանտերուն մէջ։

Իլիաս էֆ. (Մուշ) եւս կրկնեց Գեղամ էֆ.ի ըսածները եւ ըսաւ թէ՝ բանտ չեն մեր բանտերը այլ գերեզմանատուններ։

Հաֆըզ Իպրահիմ էֆ. ըսաւ թէ այդ շէնքերուն մէջ գտնուողները բարոյական հիւանդներ են, որոնց բժշկութեանը պէտք է աշխատինք, անոնց համար կրթիչ աշխատութիւններ հաստատելով։

Որոշուեցաւ այս առթիւ եւս կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել։

Կառավարութեան ներկայացուցիչը յետոյ ըսաւ թէ Երեսփ. Ժողովի շէնքին նորոգութեան համար 10,200 ոսկի ալ պէտք է անցնի Պիւտճէին մէջ, բացի այդ առթիւ արդէն Պիւտճէին մէջ անցուած 5000 ոսկիէն։

Մ. Արիֆ. պէյ հարցուց թէ ի՛նչպէս կ'ըլլայ ատիկա, քանի որ անցեալ տարի ժողովը այդ առթիւ 30,000 ոսկի քուէարկած էր։ Եթէ 30,000էն 12,000ը Չրաղանին համար ծախսուեցաւ անցեալ տարի, մնաց 18,000 ոսկի, արդ ի՛նչ եղաւ այդ 18,000ը որ հիմա կառավարութիւնը Պիւտճէին մէջ դրած 5000 ոսկիէն զատ նոր 12,000 ոսկի ալ կ'ուզէ։

Պօշօ ըսաւ թէ այդ տեսակ գումարներու առթիւ անհրաժեշտ է որ կառավարութիւնը մանրամասն բացատրութիւններ տայ եւ ըսէ թէ 30,000 ոսկիէն աւելցած 18,000 ոսկին ո՛ւր ծախսած է, ասկէ վերջ միայն կրնայ նոր գումար մըն ալ ուզել։

Գարագաշեան էֆ. յանուն կառավարութեան խոստացաւ այդ առթիւ մանրամասն բացատրութիւններ հաղորդել ժողովին քանի մը օրէն։

Չնախատեսուած գումարներու գլուխին մէջ կառավարութիւնը 15 միլիոն ղրուշ դրած էր եւ Յանձնաժողովը 5 միլիոն ղրուշը զեղչած էր։ Գարագաշեան էֆէնտի պնդեց որ կառավարութեան առաջարկը նոյնութեամբ ընդունուի. Վասֆի էֆ. ուզեց նաեւ գիտնալ թէ այդ 10 միլիոն ղրուշը ինչ բաներու պիտի գործածուի, բայց Պօշօ ըսաւ թէ ամէն կառավարութեան պիւտճէին մէջ այս տեսակ գումարներ կը գտնուին գաղտնի գործերու համար եւ Երեսփ. Ժողովները մանրամասնութիւնները չեն հարցներ, մենք ալ ըսաւ, այդ գումարին ծառայաբարութիւնը ձգենք Նախարարաց Խորհուրդին։

Իսկ Մէճտի էֆ. խօսք առնելով ըսաւ թէ մինչեւ հիմա Ժողովը Պիւտճէին մէջ 4600 ոսկի զեղչած եւ 198,644 ոսկիի յաւելում ըրած է եւ եթէ առանկ շարունակուի, աւելցուց, մինչեւ մէկ միլիոն ոսկիի յաւելումով դուրս պիտի ելլէ այս տեղէն Պիւտճէն։

Մերժուեցաւ երեսփոխանի մը կողմէ տրուած այն թագրիրը, որով կ'առաջարկէր չնախատեսուած գումարներու գլուխին վրայ աւելցնել դարձեալ Յանձնաժողովին զեղչած 5 միլիոն ղրշ.ը։

Ելեւմտ. Պիւտճէն աւարտած ըլլալով Նախագահը ամբողջութիւնը քուէի դրաւ եւ մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

— Ո՞ւր պիտի երթայ սակայն այս վիճակին վախճանը. ազգին այլ եւ այլ տարրերուն մէջ ծագում առած սա անգործոյն եւ խուլ հակառակութիւնը ինչի՞ կրնայ յանգիլ։

Այս պահուս, անկարելի է գտնել քիչ շատ խղճի եւ զգացումի տէր Հայ մը որ այս կամ ասոնց նման հարցումներ չուղղէ ինքզինքին՝ հանդէպ այն դառնաթոյն կացութեան որուն մատնուած են Թրքահայ միջավայրը, հասարակական կեանքը, ազգային բոլոր, վերին, միջին, ստորին կարգերը, բոլոր դասակարգերը, կղերական, մտաւորական, առեւտրական։ Հրապարակին վրայ, փառք Աստուծոյ, շատ կան այն տեսակ մեծ ազգասէրներ եւ ոչ նուազ մեծ հրապարակագիրներ որոնք քարիւղի տակառներով բռնաւորուած՝ ամէն ժամ անոնց պարունակութիւնը կը թափեն արդէն վառուած հրդեհին վրայ զայն մշտարծարծ պահելու եւ վերջապէս ազգին տանը մէջ առաջ բերելու համար հսկայական հրդեհ մը որ ամէն բան լափէ լափլիզէ։ Զաեւ եւ ջլջիկ չղամարարութեան տխուր կուսակիցներ, որոնց հոգիին ամբողջ փտութիւնը հիմա տեղը չէ ի հեր հանել, բայց անմիջապէս կարելի է ըսել թէ տակաւին ասկէ քանի մը տարի առաջ զիրար «պախալ» եւ «օրիկայ» անուանող հրապարակագիրներ, որոնք բերնուն չառնուելիք հայհոյութիւններով կը խարանէին զիրար, կը պարզուին հիմակ հրապարակով, աշխարհի էն փաղաքշական, էն հրապուրիչ մակդիրները բաշխելով իրարու, այո, առանց տխուր անցեալով մը իրարմէ զատուած մարդիկ հիմա եղբայրակցած են՝ աղտոտ դաշինքի մը շուրջը, որուն նպատակն է հեռ. եւ ատելութիւն սփռել ազգին մէջ, կիրքերը մրրկել, եղբայրադաւ թշնամութիւններ հրահրել, անձնական վատ րէքլամի մը համար ամէնէն ներողամիտ եւ բարի հոգիներուն մէջ իսկ վրէժի հրդեհ մը բռնկցնել։ Ու անմիտ մարդկանց լէգէոն մը, մինչեւ իսկ արտասահմանէն, լծուած մէկ երկու անխիղճ եւ անօրէն անձերու չար դիտաւորութիւններուն եւ մթին հաշիւներուն, կը քաշկռտուի, կը քաշկռտուի անոնց հետեւ ի վեր՝ իր զօրավիգը պարգեւելով անոնց, անգիտօրէն ծառայելով անոնց դրամի եւ անարժան համբաւի ձգտումներուն։

Անգիտակցութեան խորշակն է որ կը փչէ ազգին բոլոր կարգերէն։

Ո՛չ մէկ կողմէ, ոչ մէկ ճիգ չի փորձուիր վտանգը կասեցնելու, այս ողբալի եւ ցնորուցան ազգին վերջին խլեակները ինքնամատոյց կործանէ մը փրկելու համար։

Բայց եւ այնպէս, անկարելի է չհարցնել թէ ո՛ւր կ'երթայ այս ճամբան, ինչի՞ կը յանգի այս վիճակը։

Եւ ես կը կարծեմ որ վերջապէս ատեն է որ գերագոյն դարման մը խորհուի, վճռական քայլ մը առնուի ազգը կեցնելու համար այն կոյր խոյանքին մէջ, որուն անձնատուր եղած է։

Գիտեմ որ ներկայ տագնապալի կացութեան յաւերժացումին կը փափաքին անոնք որ անոր մէջ իրենց ամբողջ ազատեղի փառքին եւ կոծողը կը դասաւորեն։ Եթէ ազգին շարքերուն մէջ համերաշխութիւնը, սէրը, հաշտութիւնը տիրեն, ալ անոնք ո՞ւր պիտի գտնան ապուշ բաբերվառողներու, միամիտ երկրպագողներու, անկարելի շողոքորթողներու սրտաճմլիկ ու եղկելի թափորը։ Հապա նիւթական շա՞հը որ անմիջական արդիւնքն է — ատելութեան այդ դեւերուն համար — այս խառնաշփոթ կացութեան։ Ո՞ւր անոնք անգամ մըն ալ պիտի կրնան գտնել այսքան յարմար ու հոյակապ առիթ մը թէ՛ դրամ թէ փառք շահելու։ Բայց պէտք է վերջապէս մատնանշել, հրապարակ հանել այս քողածածկուած պժգալի խաղքութիւնը, որուն զոհուելու վտանգին տակը կը գտնուի մեր հանրային կեանքը։

Մինչեւ ե՞րբ այս մէկ քանի անձերուն անխոստովանելի հաշիւներուն կարելի է խաղալիք դարձնել ազգը։ Եւ եթէ ազգին այլ եւ այլ իրերամարտ տարրերուն մէջ դեռ ժամանակ կայ համերաշխութեան, հաշտութեան, խաղաղութեան փրկարար հոսանք մը գոյացնել, ինչո՞ւ բարեացակամ եւ լայնախոհ Հայեր առջի չեն ելլար ու չեն միանար՝ եղբայրութեան եւ գիտակցութեան ձայնը հնչեցնելու համար։

Գուցէ միամտութիւն ըլլայ, բայց ես կը հաւատամ որ մէկ քանի թշնամի բանակներու բաժնուած մեր ազգին մէջ տակաւին կան այս բոլոր պայքարներէն վեր, անոնցմէ չազդուող ազնիւ Հայեր որ, տրուած վայրկեանի մը, պիտի մտնան զիրար բզքտող ամբոխին շարքերուն մէջ, պիտի վար առնեն բարձրացող բազուկները, իրենց անուշ ու խաղաղարար խօսքերովը պիտի մարեն կիրքերը, ատելութիւնները, եւ կոչում պիտի ընեն գրկախառն հաշտութեանը ազգին բոլոր զաւակներուն։

Ես կը հաւատամ այս ազնիւ ու գեղեցիկ ժէսթին, —բայց ե՞րբ պիտի ողջունենք զայն։ Մեր ազգային կեանքի քաոսին մէջէն ե՞րբ վեր պիտի բարձրանայ այդ լուսաւոր Ջահը։

ՍԻՐՈՒՆԱՆ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Իտալական դեսպանը, երէկ, առաջին Թարգմանին հետ, փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Ս. Պատրիարքին, որ անցեալները շնորհաւորած էր դեսպանին նոր պաշտօնը։

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. Կաթողիկոսը իր հովանաւորութեան տակ առեր է Թիֆլիզի Հայոց Ազգագրական ընկերութիւնը։

ՄԱՀՈՒԸՆԷ ՓՐԿՈՒԱԾ

Թաշքէնտէն կը գրեն թէ՝ վեց հայեր որոնք զինուորական դատարանին կողմէ մահուան դատապարտուած էին քաղաքապահ ոստիկան մը սպաննած ըլլալուն համար, տեղւոյն հայ քահանային միջոցաւ դիմեր են Թուրքեստանի Նահանգապետին, ներում խնդրելու համար։ Միեւնոյն ատեն խումբ մը հայ տիկիններ եւ օրիորդներ ալ դիմում ըրեր են նոյն նպատակով։ Նահանգապետը ամէնուն ալ ներում շնորհեր է։

ՅԱԲԷԹ ԿԱԽՈՒԱԾ

Էրզրումէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ծանօթ գործիչ եւ հրապարակագիր Պ. Եղիշէ Թօփճեանը սպաննող Բաբերդցի Յաբէթ, որ մահուան դատապարտուած էր, անցեալ ուրբաթ առտու, ժամը 8½ին կախաղան հանուած է Կէօլ պաշը ըսուած տեղը։

ՀԱՅ ՀՕԹԷՆԹՕԹՆԵՐԸ

Կիրակի գիշեր ցաւալի դէպք մը պատահեցաւ կը գրէ Լուսաբեր Արեւ։ Ծանօթ Սալի Զատըրճեան, որուն դէմ Ազգ. Առաջնորդարանը՝ ինչպէս հաղորդեցինք, աննպաստ վճիռ մը տուած է, հաստատելով Օր. Հայկուհի Բաթթալեանի նախ քան պսակ կուսութիւնը եւ յիշեալ Սալիմին պատասխանատուութիւնը, ժամը 7ին ատեններ ազգականի մը հետ կը պահուըտի խեղճ աղջկան տան մօտ, Ապտին, եւ յարձակում գործելով ծերունի հօր եւ եղբօրը վրայ՝ վայրագօրէն կը դանակոծէ երկուքն ալ։ Խեղճերու պոռչտուքին վրայ անցորդներ եւ դրացիներ վրայ կը հասնին, այդ պահուն չարագործները կառք մը նստած կը փախչին, բայց ոստիկանները կը յաջողին սոյն հօթէնթօները ձերբակալել եւ Ապտինի ոստիկանատունը առաջնորդել։ Բ. Թարոնեան, հայր եւ որդի ծանրապէս վիրաւորուած առաջին դարմանումը կ'ընդունին Ասիաթանա բիւպլեքի կամաւորներէն։ Այս միեւնոյն Սալիմը, դժգո՞հ՝ տրուած արդար վճռէն եւ թերթիս գոմանթէրէն համարձակութիւնը ունեցած էր արդէն անիմաստ գրութեամբ մը՝ բոլորովին ցեխաթաթախ ընելու հեզ Հայկուհին եւ իր վշտակիր ընտանիքը, որոնց պատուաւորութիւնը բոլոր Ատանացիներուն յայտնի է արդէն եւ որոնք այս մարդուն ձեռքէն սուգի մատնուած արիւն արցունք կուլան։

ԿՏԱԿ ՄԸ

Վերջերս Պերլինի մէջ մեռաւ Շուշեցի Անդրէաս-բէկ Թիւնիբէկեանցը որ նախապէս կ'ապրէր Թիֆլիսի մէջ, ուր ունի հոյակապ տուն մը։ Յիշեալը Պերլին գացեր էր բժշկական քննութեան ենթարկուելու համար եւ այդտեղ թոքախտ ստանալով մեռեր էր։ Մեծ եղբայրը՝ Իսաջան-բէկ Թիւնիբէկեան՝ Պերլին երթալով բերեր է եղբօր մարմինը, որուն թաղումը պիտի կատարուի այսօր։ Հանգուցեալը անզաւակ ըլլալով, իր բաւական խոշոր հարստութիւնը կտակեր է իր կնոջը այն պայմանով որ կինը վայելէ եկամուտը եւ տոկոսը ցմահ, իսկ մահէն յետոյ տունը պէտք է նուիրէ Թիֆլիս քաղաքին, եւ քաղաքային վարչութիւնը ամէն տարի պէտք է տան եկամուտը, որ տարեկան 5000 ր. գումարէն աւելի է, բաժնէ հայ-լուսաւորչական չքաւոր ընտանիքներին ամենակարօտեալներուն այն պայմանով, որ ամէն մէկ ընտանիքի 25 րուբլիէն աւելի չտրուի։

ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը 300 րուբլի ղրկեր է կոմսուհի Վօրօնցօվա-Դաշկօվայի անունով իբրեւ իր լուման յօգուտ Աբասթումանի մէջ կառուցուելիք Թոքախտաւորներու հիւանդանոցին։ Միեւնոյն ժամանակ Վեհափառը հրամայեր է հայկական բոլոր եկեղեցիներուն մէջ կատարել Թոքախտի դէմ մաքառող Կովկասեան Ընկերութեան սուփերը՝ նոյն հաստատութեան ի նպաստ դրամ հաւաքելու համար։

ԻՇԽ. ԲԷՀԲՈՒԹԵԱՆԻ ՍՊԱՆՆԻՉԸ

Ապրիլ 19ին ձերբակալուեր է իշխան Ալ. Բէհբութեանի սպանութեան մէջ ամբաստանուող եւ հանգուցեալին կալուածներուն կառավարիչ, Նոր Պայազիտցի ազնուական, Արշակ Պետրոսեանը։

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ

Եգիպտոսի պետական մեծ մարդուն —որուն պատկերը կը հրատարակենք այսօր— նուիրուած հատոր մը ի լոյս ընծայուած է Իզմիրէն, որուն հեղինակն է Էմիլ Պէրթրան Ֆրանսացին, Թարգմանուած Պ. Մեսրոպ Նուպարեանէ։ Հետաքրքիր Հայուն կեանքին ցայտուն դրուագները պատմուած են հոն, հեղինակին տպաւորութիւններովը եւ Թարգմանիչին ծանօթութիւններովը համեմատուած։ Հրատարակիչն է Պալենց գրատունը։ Գին 5 ղրշ.։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ իրիկուն հետեւեալ հեռագիրը հասած է Բ. Դուռ. «Գոսովայի Նահանգին ոչ մէկ տեղը ո եւ է դէպք չէ պատահած։ Տէպրէյի Ջիաք ժողովուրդին կողմէ ալ կառավարութեան ամէն կերպ հրամանները եւ պարտադրութիւնները գործադրելու խոստումով խնդրագիր մը տուած են»։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ

Էտիրնէի մէջ առջի օր Գիրգ Բունար բանայիրէն վերադարձողներէն քանի մը հոգի յարձակում կրած են երեք զինուած չարագործներու կողմէ, որոնք անցորդներուն գոյքերը կողոպտելէ վերջ անոնցմէ մէկն ալ սպաննած են։ Ատոնք հետապնդելու պաշտօն ունեցող զինուոր. ջոկատները վիրաւոր վիճակի մէջ ձեռք անցուցին նախապէս զինուորութենէ փախչող Վէլի պէյը Մէհմէտը. միւս երկուքը կը հետապնդուին։ Վիրաւորը եւ ասոնց ուր գտնուիլը գիտնալով կառավարութեան իմաց չտուող տեղին մուխթարը եւ բէքճիներէն մէկը ձերբակալուած են։

ԵԷՄԷՆԻ ՄԱՍԻՆ

Երէկ գիշեր Բ. Դրան մէջ վարչապետը ինչպէս նաեւ Թալէաթ եւ Ճավիտ պէյերը ժողով գումարեցին, որուն ներկայացան Եէմէնի երեսփոխանները՝ խորհրդակցելու համար Եէմէնի մէջ գործադրուելիք բարեկարգութեանց մասին։ Երեսփոխանները հետեւեալ երեք առաջարկները ներկայացուցած են. Ա. Սէյիտներու ամսականներ յատկացնել. Բ. կարգ մը ճամբաներ շինել եւ տուրքերը բառնալ։ Գ. իւլէմաներուն մէյմէկ պաշտօն յանձնել։

ԿՐԷՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Էտիրնէի մէջ առջի օր, միթինկ մը գումարած է տեղին հայ, Թուրք, յոյն, հրեայ եւ ալպանացի բնակչութիւնը, բողոքելով Կրէտէի քրիստոնեայ երեսփոխաններուն բռնած ընթացքին դէմ եւ պատրաստակամութիւն յայտնելով կռուիլ օսմ. վեհապետական իրաւունքները պահպանելու համար։ Այտընի մէջ ալ միթինկ գումարուած է։

⁂ Վերջին անգամ Կրէտէի Ազգ. Ժողովի քրիստոնեայ երեսփոխաններուն Եօրկիօս Թագաւորին անունով ըրած երդումին առթիւ պաշտպան տէրութիւններու ըրած յայտարարութեան իբր պատասխան օսմ. կառավարութեան կողմէ ծանուցագիր մը տրուած էր։ Կը սպասուի որ այդ ծանուցագրին պատասխանը այսօր կամ վաղը Բ. Դուռ հասնի։

⁂ Օսմ. դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը յուսացուի որ այս պատասխանագրին մէջ պաշտպան տէրութիւնները պիտի յայտնեն թէ քրիստոնեայ երեսփոխաններու երդումը կարեւորութենէ զուրկ պիտի նկատուի, իսլամ երեսփոխաններու անդամակցութիւնը պիտի ապահովուի եւ եթէ Յոյները ընդդիմանան զէնքի զօրութեան պիտի դիմուի։ Ասկէ զատ կը խոստացուի նաեւ Օսմ. վեհապետական իրաւունքները պահպանել աշխատիլ։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Էրզրումի կուսակալէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Երզնկայի կողմերը ատենէ մը ի վեր ասպատակութիւններ ընող Քրմոս Օղլու Մանսուր առջի օր ձերբակալուած է։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէթի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Ապրիլ 26ին։

Ցրիմի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 3ին։

Իօնի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 10ին։

Իմէրէթի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 17ին։

Ցրիմի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 24ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէթի շոգենաւը, Նաւապետ Բէքու, Ապրիլ 27ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 11ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ցրիմի շոգենաւը, Նաւապետ Միթրէսէ, Մայիս 4ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Իօնի շոգենաւը, Նաւապետ Պօլ, Մայիս 11ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Իմէրէթի շոգենաւը, Նաւապետ Բէքու, Մայիս 18ին, առաւօտեան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Ցրիմի շոգենաւը, Նաւապետ Միթրէսէ, Մայիս 25ին, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիայ » 150 »
Բ. » Բարիզի » 160 »
» » Մարսիլիայ » 120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.,
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։

58 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

Cie RUSSIE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Մայիս

Կիր. 25/8 Տարտանէլ, Իզմիր, Պիրէոս և Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։
Եշ. —— Օտեսա. ժամը 4ին։
Գշ. 27/10 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօռ-Սայիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։
Եշ. 29/12 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 1/14 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Շբ. 1/14 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Կիր. 2/15 Տարտանէլ, Իզմիր, Պիրէոս, Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Աւստրեւամերիկեան

Cie. de navigation Austro-Americana)

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պտուտակ ունին։ Սնունդը խնամեալ է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Շարապ իսկէլէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշիէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերեւ Թիւ 24։

Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՍԻՆԿԷՐԻ

Թիւ 343 առաջին յարկ, Մեծ-Փողոց Բերայի

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹՈՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ ՏԸ ԼԻՕՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՑԱՍՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՕՆԹՐՕԼԻ ՏԱԿ

Լիոն, Օրէյ տը Վիլ փողոց, թիւ 77

ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ

Բաժնետէր 192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ, 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։

Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ՃԱՐՔԱ

Ղալաթիա, Սէն-Բիէր խան, թիւ 25-26

Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ, Ղալաթիա.

Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին տուարձաններու, օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—20

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Տիրիօ	1735
Անճելօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթինազօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէց	595	Մոնտէպէլլօ		Սցէբօ	1203
Գասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Գորոտինօ	1264	Էպգօ	3464	Իտաճօ	5540	Նէքօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Գըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ժիւնօ	1080	Օտրիս	4100	Թօքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էգաքօ	1841	Քլէօ	1053	Ինթացիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիբբօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլբինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարէօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոյիօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիքակօ	2729	Ֆրանչիսգօ	4582	Լէանտէր	2272	Րիալթօ	3329	Վիլթուըն	2391
Սօռէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Ջէնօ	1350
Գոլորատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Ջէցօ	1200
Գօնկօ	2905	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րոմէօ	1789	Թարօ	
Գորսօ	895	Կրանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րոզարիօ	136	Մայօն	

Վիկօ շոգենաւը, Նաւապետ Հարպօրտ և Թոքիօ շոգենաւը, Նաւապետ Ֆարմ, հոս հասած են։

Քօյէնօ շոգենաւը, Նաւապետ Պօնթօն, մայիս 18ին և Թօրօ շոգենաւը, Նաւապետ Ծէքըրն, յունիս 5ին հոս կը սպասուին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏՐԻՑՕ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա։ 50

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 4/27 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. դրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըր խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, Ժառանգիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սառօֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գափու Թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գափու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատի շուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անգլիա. Մօտա ճատտէսի.
Գործակալութիւնք Օսմ.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Րոսի, Պէօյինքտէրէ ճատտէսի, Թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Պիրինճ, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Պէչչէճեան էֆ.։
գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՀՐԱՇԱԼԻ ԻՏԷԱԼ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԼԱՄԲԱՐ ՄԸ «ԿԷՔ ՍԷՆ»

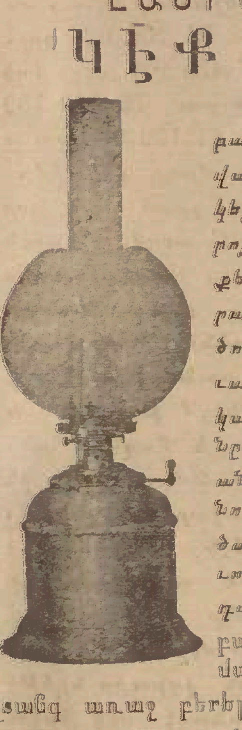

Այս նորանոր լամբարը առանց հեղուկի կը վառի, բոլորովին չոր կերպով, առանց պատրոյգի ու դժուար մեքենականութեան։ Դիւրաբեկ չէ և հոտ ու ծուխ չարձակեր. հետեւաբար առողջապահական ալ է։ Ամբողջ տասնըհինգ ժամ կը վառի անընդհատ, ժամը առնուազն 2½ փարայի ծախքով։ Լոյսը զօրաւոր, պայծառ ու հանդարտ է։ Եթէ սոյն լամբարը [illegible], ինքնիրեն կը մարի, առանց ոեւէ վտանգ առաջ բերելու։ Լամբարին շինուածքը պարզ, տոկուն ու վայելուչ է։ Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը ծախուի Ֆրիտոս Հասուզ և Կալիպ փաշա ընկ.եան մօտ, Ղալաթիա, Ասսիքուրասիօնէ Ճէնէրալի խանին մէջ, դասարանին փողոցը, Սելանիկի պանքային տակ գտնուող 19 Թիւ վաճառատունը։ Կը բաւէ անգամ մը այցելել այդ վաճառատունը, հաւնելու համար մեր նկարագրած լամբարին։ Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին։ 15—4

ՇԱՎՈՒՇՕՂԼՈՒԻ Սիկառի Թուղթը

ՏԻԱՐՈՒՏԻ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆ ԿԻՑ
Թիւ 14

Խարդախանիշ մարքայով ծանօթ մեր սիկառի թուղթին շատ մը կեղծերը հրապարակ հանուած են։ Ասոնց դէմ դատ բացուած է մեր կողմէ։ Ուստի մեր յաճախորդներէն կը խնդրուի ծխախոտ մաքսատան կից Թիւ 14 վաճառատունը դիմել։ Կարգ մը մանրավաճառները, ծխավաճառներ, աւելի շահ ընելու համար, ուրիշ թուղթեր կը դնեն մեր ընտիր թուղթերուն տեղ։ Ծխողները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն մեր սիկառի թուղթին կողքին վրայ և մէջը գտնուած խարդախանիշին և իւրաքանչիւր թերթիկներուն վրայ տպուած չոր դրոշմին ու 14 թիւին, նոյնպէս ուշադրութիւն դարձնելու է մեր թուղթին ազնուութեան։ 36—21

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուիս Միլք

MILKMAID BRAND

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է

Ամէն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ

ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂԱՑ ՀԱՄԱՐ
ԿԵՆՍԱԿԱՆ՝ ՆԵՐԱՒՈՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ԱԼ ՕԳՏԱԿԱՐ

50—14

ԼԱ ՔՕՔՕԶ

Կերակուրներու պատրաստութեան մէջ Լա Քօֆօզի գործածութիւնը շատ աւելի նպաստաւոր է քան կարագը, ձէթը և ճարպը։ Միեւնոյն կերպով կը գործածուի, — ԲԱՑՑ ՄԷԿ ՔԱՌՈՐԴ

ՆՈՒԱԶ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Լա Քօֆօզ բուսական զուտ և անխարդախ կարագ մըն է։

Լա Քօֆօզ, Մակնան Եղբարց վաճառանիշով, մեծապէս յանձնարարելի է առողջապահական տեսակէտով։ Բոլոր հիւանդանոցներուն մէջ կը գործածուի։ Մակնան Եղբարց վաճառանիշով այս իւղը փնտռեցէք բոլոր գլխաւոր նպարավաճառներուն մօտ, վաճառման կեդրոնատեղի Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան՝ Ն. Ս. Քէվէնճօղլու և Որդի վաճառատունը, Պոլիս՝ Լէօն Սէմախ, Լիմօնճըլար փողոց, Թիւ 53։

Ընդհ. գործակալ
75—65 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ԱԶԴ

ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑ ՄԻԱՅՆ 166 ՂՐՈՒՇՈՎ

Այս միջոցն է գնել Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի 1904ի փոխառութեան պարտաթուղթ մը, որ Եգիպտական Քրէտի Ֆօնսիէի, Րումէլիի երկաթուղիի, ևն., պարտաթուղթերուն յար և նման է, բայց անոնցմէ աւելի շահելու հաւանականութիւն կ'ընծայէ, որովհետեւ իւրաքանչիւր վիճակահանութեան մէջ 2,000 Թիւ կը շահի, այսինքն Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէէն 1974 Թիւ աւելի և Րումէլի երկաթուղիէն ալ 1050 Թիւ աւելի կը շահին։ Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութիւնը երկու ամիսն անգամ մը, տարին վեց անգամ կը կատարուի Ամստերտամի մէջ պետութեան հսկողութեան տակ։ Ամբողջ փոխառութիւնը բաժնուած է 72,000 կարգաթիւի։ Թուրքիոյ մէջ Հոլանտական պանքա չգտնուելուն համար մեր ընկերութիւնն ամէն ատեն կը վերագնէ Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերը Եւրոպայի հրապարակին համաձայն լաւագոյն գինը վճարելով։ Նոյն պարտաթուղթերն առանց առնելով դրամ փոխ կուտայ նաեւ իւրաքանչիւր թուղթի համար մէկ օսմ. ոսկիի հաշուով և տարեկան 6 առ հարիւր տոկոսով։ Ուրեմն փոխանակ բռօմէս գնելու տարեկան 60 ղրշ. կորսնցնելով, կամ ուրիշ վիճակահանութեան տոմսեր գնելու ա՛լ աւելի մեծ կորուստ մը ենթարկուելով, կը յանձնարարենք գնել Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերը, որոնք արքայական հրամանագիրով արտօնուելէ ետքը հրապարակ հանուած և կալուածներով երաշխաւորուած են և հիմակուան գինն է ընթացիկ դրամով 166 ղրշ., այսինքն ամէնուն համար ալ մատչելի գին մը։ Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի արժեթուղթ գնելով ամէնեւին վնասի չէք ենթարկուիր, որովհետեւ մինչեւ 70 տարի կա՛մ ձեր տուած դրամը պիտի գանձէք, կա՛մ վարը յիշուած լեցուն պարգեւները պիտի ստանաք։ Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէ գնողը, պարտաթուղթին փոխարժէքէն զատ առանց ուրիշ դրամ վճարելու, 70 տարուան միջոցին 420 վիճակահանութիւններով քաշուելիք հետեւեալ պարգեւներուն պիտի մասնակցի.

250,000	ֆր.ի պարգեւներ	70	անգամ
150,000	» »	70	»
125,000	» »	70	»
100,000	» »	70	»
75,000	» »	70	»
62,500	» »	70	»
10,000	» »	420	»
1,000	» »	2100	

և աւելի պակաս շահող ուրիշ շատ մը պարգեւներ։ Գաւառներէն կամ արտասահմանէն գնել փափաքողներն հաճին փոխարժէքը մանտաբօսթով կամ չէքով ղրկել հետեւեալ հասցէին.—

Crédit populaire Ottoman
société en Commandite

7 Քիւչիւք Թիւնել խան, Ղալաթիա, Պոլիս, Ֆէրուհ պէյ խան, Թիւ 5, և 7, Նոր Նամազկեահ դիմաց։

Աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել նոյն ընկերութեան։ Գաւառներու մէջ վաճառումի յանձն առնող գործակալներ կ'ուզուին։ 36—10

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԿԸ ՓԱՓԱԳԻ
ԻՐ ՆԱԽԱՍԻՐԱԾ ԱՐԴՈՒԶԱՐԴՆԵՐՈՎ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԻԼ

„ԲԱՌՆԱՍ"Ի

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ
Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ 288

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

6 հատինէ լուսանկար՝ բլաթինատիպ 40 ղր.
6 հատինէ լուսանկար՝ փայլուն 20 ղր.
Գունաւոր լուսանկր. բնական մեծ. 120 ղր.
12 հատինէ լուսանկար՝ բլաթինատիպ եւ մէկ ակրանտիսման 108 ղր.

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԵՒ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԻՒՂԱՆԵՐԿ ՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՏԱՔՍԻ, ԿՏԱՒԻ ԵՒ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ

Կ'ուզե՞ս որ ամէն կերպով գոհ դառնաս, Փութա՛ լուսանկարուիլ «ԲԱՌՆԱՍ»ի։

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱՒ ԹԷ

FARINE
NEST

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Ինքնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։ 50—14

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած sueff օդի, տիաֆանօսքոբիի, պռօնքօսքոբիի, էօզօֆակօսքոբիի ու ամէնէն նորանոր մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջ խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նմանապէս քիթի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը շտկէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի ուռիները (ատէնոիտք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէսօր, Պահճէ Գաբու, Համիտիյէ սէպիլի դէմ, Արիֆ Իսթիթճեան դեղարանը. իսկ կէսօրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիշլի ճամբայ, Թագսիմ, Ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, Թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէսօրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 50—11

ԿԷՏԻԿՆԵՐԸ

Տէֆթէրը Խաքանիի պաշտօնեաներէն Սըրապը էֆ.ի կողմէ պատրաստուած այս կարեւոր երկասիրութիւնը, որ կէտիկներու և սեփականութեան իրաւունքի վրայ կը խօսի, Թանինի տպարանին մէջ հրատարակուած է խնամեալ տպագրութեամբ։ Ուղղամիտ կերպով յօրինուած այս գրքոյկը, իր օգտակար ու շահեկան բովանդակութեամբ, ջերմապէս յանձնարարելի է ամէն կարգի ընթերցողներու, մանաւանդ կալուածատէրերու, որոնք յաճախ գաղափար չունին կէտիկներու և անոնց մասին գտնուած օրինական տրամադրութիւններուն վրայ։ Սոյն գրքի վաճառման կեդրոնատեղին է Պապը Ալի Ճատտէսի, Գանաաթ գրատունը։ Գինն է 10 ղրուշ։ Գաւառներու համար երկու ղ.-թղթատարի ծախք կ'առնուի։ 10—21

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄ ՓՆՏՌԵՑԷ՛Ք

ՋԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ

ՆՈՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ՀԱՆԱԾ

ՊԱՀՐԻՒ ԵՒ ՎԱԹԱՆ

Սիկառի առաջնակարգ եւ ընտիր

ԹՈՒՂԹԵՐԸ

ԲՈԼՈՐ ԾԽԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ՔՈՎ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ 36-21

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ համար Բոսթ Լօքալ տարին 108 ղր.
» » » վեցամսեայ 60 »
Գաւառներու համար տարին 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Արտասահմանի համր. տարեկան 35 ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. հասցէի փոփոխման համար 2 ղրշ., բաժնեգինները անպայման կանխիկ, ծանուցումներն առանձին կը սակարկուին. դրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ աժան միջոցը Մանտաբօսթն է։

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆ (92)

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ

Գ.

ՇԼԱՑՈՒՄ

Էտմոն ձգեց որ արտաքին օդը նորոգէ այդ ապականած մթնոլորտը. յետոյ ներս մտաւ։

Բացուածքին ձախ կողմը, խորունկ և մութ անկիւն մը կար։

Բայց ինչպէս ըսինք, Տանթէսի համար նշանակութիւն չունէր մթութիւնը։

Նայուածքը խուզարկեց քարայրին մէջ. առաջին քարայրին պէս ան ալ թափուր էր։

Գանձը, եթէ երբեք գոյութիւն ունէր, այդ մութ անկիւնը թաղուած ըլլալու էր։

Անձկութեան վայրկեանը հասած էր. Տանթէսի կը մնար փորել երկու ոտնաչափ տեղ, գերագոյն ուրախութեան կամ գերագոյն յուսահատութեան մատնուելու համար։

Դէպի անկիւնը յառաջացաւ, և յանկարծական որոշում մը տալով, գետնին վրայ յարձակեցաւ յանդգնօրէն։

Հինգերորդ կամ վեցերորդ հարուածին, երկաթէ բրիչը հնչեց երկաթին վրայ։

Ոչ մէկ տխրատարած մահազանգակ այդ աստիճան տպաւորութիւն չէր գործած լսողին վրայ։ Տանթէս այդքան չպիտի գունատէր, ի՛նչ բանի ալ հանդիպէր։

Քիչ մը առաջ քննած տեղը նորէն զննեց. միեւնոյն ընդդիմութեան հանդիպեցաւ, առանց միեւնոյն ձայնը լսելու։

— Փայտէ դրամարկղ մըն է, երկաթով շրջանակուած, ըսաւ Էտմոն։

Այդ միջոցին արագ ստուեր մը անցաւ, լոյսը խափանելով։

Տանթէս ձեռքէն վար ձգեց բրիչը, հրացանը առաւ, ծակէն ներս մտաւ նորէն ու դէպի լոյսին կողմը խոյացաւ։

Վայրի այծ մը ցատկած էր քարայրին առաջին մուտքին վրայէն և քանի մը քայլ անդին կը ճարակէր։

Լաւ առիթ մըն էր ասիկա՝ ճաշը ապահովելու համար, բայց Տանթէս վախցաւ որ հրացանին պայթման ձայնը մէկուն ուշադրութիւնը կը գրաւէ։

Պահ մը խորհեցաւ, լեռնային ծառէ մը ոստ մը կտրեց ու այն կրակէն վառեց, որ տակաւին կը ծխար և որ մաքսանենգներուն կերակուրը եփելու ծառայած էր, յետոյ այդ ջահով վերադարձաւ։

Էտմոն չէր ուզեր քարայրին մէջ գտնուած ոեւէ մանրամասնութիւն աչքէ վրիպեցնել։

Ջահը մօտեցնելով անկատար ու անձեւ ծակին, հասկցաւ որ չէր սխալած. իր հարուածները յաջորդաբար հանդիպած էին երկաթին ու փայտին։

Ջահը գետնին վրայ ցցեց ու գործի սկսաւ։

Մէկ վայրկեանի մէջ՝ երեք ոտնաչափ երկայնութեամբ և երկու ոտնաչափ լայնութեամբ տեղ մաքրուեցաւ. Տանթէս այն ատեն երեւան հանեց կաղնեփայտէ դրամարկղ մը՝ քանդակուած երկաթէ շրջանակով մը։ Կափարիչին մէջտեղը, արծաթէ տախտակի մը վրայ, որուն փայլը չէր կորսուած հողին մէջ, Սպատա ընտանիքին զինանշանները կը շողային, այսինքն սուր մը՝ ձուաձեւ վահանի մը վրայ դրուած, իտալական վահաններուն պէս, կարտինալական խոյր մըն ալ կար անոր վրայ։

Տանթէս դիւրաւ ճանչցաւ զանոնք. աբբայ Ֆարիա շատ անգամ գծած էր իր առջեւ։

Ալ տարակոյս չկար որ գանձը հոս էր. այդքան զգուշութիւններ ձեռք չպիտի առնէին պարապ դրամարկղ մը դնելու համար այդտեղ։

Տանթէս մէկ վայրկեանի մէջ մաքրելէ յետոյ դրամարկղին բոլորտիքը, յաջորդաբար տեսաւ մէջտեղի փականքը, երկու կողպէքներու միջեւ դրուած, և կողմնակի երեսներու կանթերը. այդ ամէնը քանդակուած էր այնպէս ինչպէս կը քանդակէին այն ատեն, ամենէն անարգ մետաղները իսկ թանկագին կը դարձնէին արուեստի շնորհիւ։

Էտմոն դրամարկղին կանթերէն բռնելով՝ փորձեց վերցնել զայն, բայց հասկցաւ որ անկարելի էր։

Փորձեց բանալ. փականքն ու կողպէքները գոց էին. հաւատարիմ պահապանները չէին ուզեր իրենց գանձը յանձնել։

Տանթէս բրիչին սուր ծայրը խոթեց դրամարկղին ու կափարիչին միջեւ, բրիչին կոթին վրայ կոխեց. կափարիչը, ճռընչելէն յետոյ, կոտրեցաւ։ Տախտակներու լայն բացուածք մը անպէտ դարձուց փականքը, որ վար ինկաւ, յամառ երկաթեղունգներովը կառչած տակաւին։ Ու դրամարկղը բացուեցաւ։

Ցնորեցուցիչ տենդի մը մատնուեցաւ Տանթէս. հրացանը առնելով լեցուց զայն ու քովը դրաւ։ Նախ աչքերը գոցեց, ինչպէս կ'ընեն տղաք, իրենց երեւակայութեան շողշողուն երկինքին մէջ նշմարելու համար ա՛լ աւելի բազմաթիւ աստղեր զորս չեն կրնար տեսնել տակաւին լուսաւոր եղող երկինքի մը մէջ։ Յետոյ աչքերը նորէն բացաւ և շլացած մնաց։

Երեք խորշերու բաժնուած էր դրամարկղը։

Առաջին խորշին մէջ կը փայլէին շէկ ցոլքեր արձակող ոսկէ սկուտները։

Երկրորդ խորշին մէջ կային գէշ յղկուած ձոյլ ոսկի ձողուածներ, լաւ կարգաւորուած, որոնք իրենց ծանրութեամբը միայն արժէք ունէին։

Վերջապէս երրորդ խորշին մէջ, որ կէս մը լեցուած էր, Էտմոն ափովը խառնեց ադամանդները, մարգարիտները, զմրուխտները, որոնք շողշողուն տարափի մը պէս իրարու վրայ ինկած ատեննին, ապակիներուն զարնուող կարկուտի ձայնը կը հանէին։

Իր դողդոջ ձեռքերովը հպելէ, շօշափելէ և ոսկիին ու գոհարեղէններուն մէջ ձեռքերը մխրճելէ յետոյ, Էտմոն ոտքի ելաւ և սկսաւ վազել քարայրին մէջ, խենթենալու վրայ եղող մարդու մը դանդաչուն յափշտակութեամբ։ Ժայռի մը վրայ ցատկեց, ուրկէ կրնար ծովը տեսնել. բան մը չնշմարեց ծովուն վրայ։

(Շարունակելի)